

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní obor: INSK (7201R001)

Studijní program: Informační studia a knihovnictví (B7201)

Bakalářská práce

Illyria Brejchová

Vývoj oboru dle zaměření příspěvků prestižních konferencí LIS

Development in LIS Based on Content Analysis of Contributions to
Prestigious LIS Conferences

Praha 2021

Vedoucí práce: PhDr. Helena Lipková, Ph.D.

Poděkování

Ráda bych poděkovala PhDr. Heleně Lipkové, Ph.D. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce. Mé díky taktéž patří všem vyučujícím na ÚISK, kteří mi poskytli svůj odborný názor na významné konference v oboru.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 5. května 2021

.....

Illyria Brejchová

Abstrakt

LIS je dynamicky se vyvíjejícím interdisciplinárním a transdisciplinárním oborem. Tato bakalářská práce vymezuje LIS v mezinárodním i českém kontextu a na základě rešerše zahraniční literatury indexované ve významných oborových databázích z let 2017 až 2020 identifikuje hlavní výzkumné trendy v oboru. Teoretická část také poskytuje přehled metrik používaných pro měření prestiže konferencí a stručně charakterizuje 20 významných mezinárodních oborových konferencí. Z nich jsou vybrány dvě prestižní konference s širokým tematickým záběrem, jmenovitě Světový knihovnický kongres IFLA (WLIC) a konference iSchools, iConference. V praktické části jsou následně pomocí kvalitativní obsahové analýzy dle zakotvené teorie analyzovány ročníky 2011, 2015 a 2019 sborníků obou konferencí. Identifikovány byly čtyři tematické klastry: Informační věda, Knihovnictví, ICT a Společnost. Zjistilo se, že je tematické složení příspěvků na konferencích během analyzovaného období relativně konstantní. U WLIC převládají témata vztahující se k akademickým a městským knihovnám, inovativním informačním a knihovnickým službám, společenským problémům, informační gramotnosti, LIS vzdělávání a katalogizaci. U iConference na druhou stranu převažují témata vztahující se k internetu, sociálním sítím, informačním komunikačním technologiím a informačnímu chování, zejména v souvislosti s lékařskými informacemi.

Klíčová slova: konference, knihovní a informační věda, obsahová analýza, výzkumné trendy, IFLA WLIC, iConference

Abstract

Library and information science is a dynamic interdisciplinary and transdisciplinary field of study. This bachelor's thesis defines LIS in an international and Czech context and identifies the main trends in the field based on a literature review of papers published between 2017 and 2020 conducted in major LIS databases. An overview of metrics used to measure the prestige of conferences is also provided and 20 major LIS conferences are briefly described. From these two prestigious conferences with a wide scope of LIS are selected, namely IFLA's World Library Congress and iSchools' iConference. In the practical part of the thesis, a qualitative content analysis using grounded theory is conducted to analyze the years 2011, 2015, and 2019 of the proceedings of both conferences. Four main thematic groupings were identified: Information Science, Librarianship, ICT and Society. It was found that the thematic distribution of topics is relatively constant during the analyzed period. WLIC is dominated by themes related to academic and public libraries, innovation of library services, social problems, information literacy, LIS education and catalogization. On the other hand, topics related to the internet, social media, ICT, information behaviour and health information are most prevalent in iConference.

Key words: conferences, library and information science, content analysis, research trends, IFLA WLIC, iConference

Obsah

Seznam zkratk.....	7
Předmluva.....	9
1. Úvod.....	10
2. Library and information science (LIS).....	10
2.1 Definice oboru	10
2.2 Historický vývoj LIS.....	12
2.3 LIS v ČR.....	13
2.4 Aktuální trendy ve směřování LIS.....	15
2.4.1 Přístupy aplikované při mapování oboru.....	15
2.4.2 Přehled studií mapující trendy v LIS.....	17
2.4.3 Shrnutí trendů.....	22
3. Konference.....	24
3.1 Měření prestiže konferencí.....	24
3.2 Způsob výběru LIS konferencí.....	27
3.3 Stručná charakteristika vybraných konferencí LIS.....	28
3.3.1 Konference zabývající se LIS v širokém pojetí.....	28
3.3.2 Knihovnické konference.....	30
3.3.3 Informačně vědní konference.....	31
3.3.4 Knihovědné konference.....	32
3.3.5 Interdisciplinární konference.....	33
3.4 Srovnání LIS konferencí a výběr dvou konferencí pro obsahovou analýzu.....	34
4. Obsahová analýza vybraných ročníků sborníků WLIC a iConference.....	36
4.1 Postup při obsahové analýze.....	36
4.2 Charakteristika identifikovaných trendů.....	40
4.2.1 Informačně vědní klastr.....	40
4.2.2 Knihovnický klastr.....	42
4.2.3 Klastr informačních komunikačních technologií.....	44
4.2.4 Klastr společenských témat.....	45
4.2.5 Geografické zaměření příspěvků.....	47
4.3 Shrnutí a srovnání výsledků.....	48
5. Závěr.....	50
Seznam zdrojů	52

Seznam analyzovaných sborníků.....	59
Seznam obrázků.....	60
Seznam příloh.....	60

Seznam zkratek

ACM	Association for Computing Machinery
CCA	Conference Classification Approach
CCF	China Computer Federation
CEEGS	Central and Eastern European Game Studies
CERL	Consortium of European Research Libraries
CoLIS	Conceptions of Library and Information Science
CORE	The Computing Research and Education Association of Australasia
CPCI	Conference Proceedings Citation Index
EAHIL	European Association for Health Information and Libraries
ECIL	European Conference on Information Literacy
ENID	European Network of Indicator Designers
FRBR	Functional Requirements for Bibliographic Records
HCI	Human computer interaction (interakce člověk počítač)
IATUL	International Association of Technological University Libraries ¹
ICOLC	The International Coalition of Library Consortia
ICT	Informační komunikační technologie
IEEE	Institute of Electrical and Electronics Engineers
IFLA	Mezinárodní federace knihovnických asociací
IFLA-LRM	IFLA Library Reference Model
ISIC	Information Behavior Conference (dřív Information Seeking in Context)
ISKO	International Society for Knowledge Organization
ISLS	Information Science and Library Science (kategorie JCR)
ISSI	International Conference on Scientometrics and Informetrics
JCDL	Joint Conference on Digital Libraries
JCR	Journal Citation Reports
KISK	Katedra informačních studií a knihovnictví na Masarykově univerzitě
KIV	Knihovnictví a informační věda
KKL	Knihovna knihovnické literatury
LGBTQ	Lesbian, gay, bisexual, transgender and queer
LIBER	Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche (Asociace evropských akademických knihoven)

¹ od roku 2014 přejmenováno na International Association of University Libraries

LIS	Library and Information Science
LISA	Library and Information Science Abstracts
LISS	Library and Information Science Source
LISTA	Library, Information Science and Technology Abstracts
MSAR	Microsoft Academic's field ratings for conferences
OPAC	Online Public Access Catalogue
OSN	Organizace spojených národů
PR	Peer Reputation
SHARP	The Society for the History of Authorship, Reading and Publishing
STI	International Conference on Science and Technology Indicators
SW	software
ÚISK	Ústav informačních studií a knihovnictví na Karlově univerzitě
UNESCO	Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu
USA	Spojené státy americké
WLIC	IFLA World Library and Information Congress
WoS	Web of Science

Předmluva

Je hned několik důvodů, proč jsem se rozhodla věnovat se ve své bakalářské práci zmapování LIS. Za prvé jsem i po několika letech studia tohoto oboru neměla dojem, že bych měla konkrétní a ucelenou představu o všech oblastech zkoumání, které pod obor spadají a o souvislostech mezi nimi. Během studia jsem nabyla znalosti z hlavních oblastí zájmu LIS, které byly zcela klíčové pro pochopení zahraničních studií mapující vývoj LIS i pro mou vlastní analýzu trendů v oboru v praktické části. Od této práce jsem si na osobní úrovni slibovala, že získám hlubší porozumění oboru jako celku i jeho aktuálních trendům, což může informovat i mé rozhodnutí pro specializaci v navazujícím magisterském studiu. Za druhé jsem to považovala za příležitost zjistit více o scientometrii. Přestože jsem v této práci neaplikovala kvantitativní scientometrické metriky, ale kvalitativní hodnocení odborníků a obsahovou analýzu sborníků z konferencí, cítím, že lépe rozumím nutnosti rovnováhy mezi kvantitativními a kvalitativními metriky v scientometrii. Za třetí jsem vnímala zmapování vývoje oboru dle příspěvků v konferencích za výzvu, jelikož jde o málo probádané téma v rámci LIS.

Rešerši literatury k tématu bakalářské práce jsem provedla v nejvýznamnějších oborových databázích v ČR i zahraničí, jmenovitě v KKL, LISS, LISA a LISTA, a to převážně s omezením výběru na zdroje z roku 2015 a dál. Zdroje jsou citovány podle normy ISO 690. Informace ke konferencím jsem vyhledávala prostřednictvím vyhledávače Google a mrtvé weby pomocí Internet Archive. Jeden ze zdrojů jmenovaný v seznamu odborné literatury v zadání práce jsem v práci nakonec nepoužila, konkrétně *Úvod do informační vědy* od Davida Bawdena a Lyn Robinson, jelikož jsem v průběhu psaní práce našla novější a užitečnější zdroje pokrývající téma, včetně článků od tentýž autorů.

Práce se dělí na tři části. První se věnuje definování a vymezení LIS v mezinárodním i českém kontextu a identifikaci hlavního směřování oboru dle literární rešerše. Druhá se zaměřuje na konference, jsou v ní představeny metriky pro určování prestižnosti konferencí, charakterizovány vybrané mezinárodní konference LIS a vybrány dvě konference pro analýzu v praktické části. Ve třetí části představuji metodiku obsahové analýzy tří ročníků vybraných konferencí, shrnuji hlavní tematické okruhy a identifikuji hlavní trendy. Svá zjištění na závěr srovnávám s výsledky literární rešerše.

Tato práce má 50 normostran a 89 421 znaků, počítáno od úvodu po závěr.

1. Úvod

Cílem práce je kvalitativně zmapovat hlavní směřování a vývoj knihovnictví a informační vědy (LIS), a to na základě analýzy příspěvků v prestižních konferencích LIS. V teoretické části bude představena komentovaná literární rešerše vymezující pojem LIS, přibližující historický vývoj LIS celosvětově i v České republice, identifikující hlavní směřování oboru a představující přehled významných mezinárodních oborových konferencí. V neposlední řadě budou také popsány indikátory pro určování prestiže konferencí. V praktické části budou pak zvoleny tři ročníky sborníků vybraných prestižních konferencí, mezi analyzovanými ročníky budou čtyřleté intervaly. K jejich analýze bude použita metoda obsahové a kritické analýzy textu a hlavní identifikované tematické bloky budou stručně charakterizovány a srovnány s výsledky literární rešerše.

2. Library and information science (LIS)

2.1 Definice oboru

Abychom mohli zmapovat vývoj oboru LIS, musíme nejdřív vymežit, co je tímto termínem označováno. Nejrozšířenější význam zkratky LIS je „library and information science“, někdy je však obor označován v množném čísle jako „library and information sciences“, aby bylo zdůrazněno, že jde o sdružení více výzkumných oblastí. Používán je pro obor i označení „library and information studies“, což vystihuje LIS jakožto studijní obor, který nemá ve všech ohledech charakter vědy. (Hjørland, 2018) V češtině jsou pro obor používány označení „knihovní a informační věda“ či též „knihovnictví a informační věda“, zkráceně KIV. Studijní obor je označován jako „informační studia a knihovnictví“ (KIV, 2021).

LIS je mladý obor, pojem „library and information science“ se prvně objevil teprve v roce 1964 (Hjørland, 2018). LIS tedy zatím měl relativně málo času na ustálení obecně přijímaného jádra. Další faktor, jenž komplikuje definici LIS a zejména informační vědy, je jeho blízký vztah k informačním technologiím. Xiaoyao Han píše: *“Rychlý vývoj technologií způsobuje, že obor neustále mění své zaměření. Přesto je jedna věc, kterou mají proměnlivá témata oboru společná: všechny se věnují vlastnostem vnějšího informačního prostředí. Dvěma přetrvávajícími faktory jsou informace a lidé.”* (Han, 2020, s. 2580)

LIS slučuje několik oborových tradic v jeden studijní obor, zejména společenskovední knihovnictví zahrnující budování a správu fondu, katalogizaci, referenční služby, dějiny knihovnictví, komunitní roli knihoven a studium literaturární produkce; a matematicko-technické informační vědy vycházející z dokumentace, teorie informace, ISR (information storage and retrieval) a infometrie. (Hjørland, 2018) Mnoho vědců působících v LIS se rozmanitý a dynamický obor pokoušelo definovat. Níže jsou uvedeny definice Davida Bawdena a Lyn Robinson (2016) a Chaima Zinse v překladu Jiřího Stodoly (2010).

“Knihovní a informační věda je disciplína studující komunikované informace: všechny aspekty tvorby, organizování, managementu, komunikace a využívání zaznamenaných informací. Je oporou pro profesní aktivity spjaté se sbírkotvornými obory, včetně managementu informací, knihovnictví, archivnictví a managementu záznamů. Jádro oboru zahrnuje informační chování, organizace informací a metadat, vyhledávání informací, informační architektura, informační společnost, informační právo a etika, management informací, bibliometrii a knihovní služby. Knihovní a informační věda je považována za metavědu s mnoha aplikovatelnými teoriemi, filozofickými stanovisky a výzkumnými metodami. Obor prochází proměnami tím, jak se přizpůsobuje novým druhům a formám dokumentů a sbírek a novým informačním prostředím.” (David Bawden and Lyn Robinson, 2016)

„Informační věda, stejně jako knihovní věda, je disciplína týkající se teorií, metod a postupů vypracovaných pro osvojení, třídění a šíření poznání obsaženého v knihách a dokumentech v jakékoliv formě a propojení znalostí zaznamenaných v externí paměti s lidským vědomím. V širším slova smyslu je informační a knihovní věda součástí obecné vědy o komunikaci, pokud komunikaci chápeme jako propojení mezi externí pamětí a poznávajícím systémem či rozumějícím subjektem.“ (Stodola, 2010, s. 95)²

Stodola (2010) označuje obor za transdisciplinární, protože nemá vlastní formální předmět a místo toho zkoumá ve formálních vědách informační hledisko a zabývá se principy, které jsou ve všech vědách společné a může tedy nabízet celostní pohled na realitu. Zároveň však jde o interdisciplinární vědu, jelikož také čerpá znalostí z mnoha různých vědeckých disciplín. Zkoumá například interakci člověka s komunikovaným sdělením, čímž se dotýká

² Překlad definice převzaté od ZINS, Ch. Conceptions of information science. Journal of the American Society for Information Science and Technology, Volume 58, Issue 3, 2007, s. 335–350.

psychologie; kontext sdělení, čímž se dotýká společenských věd; i technologických možností přenosu a ukládání sdělení, čímž se dotýká fyzikálních věd. I Han (2020) se domnívá, že pole působení LIS významně přesahuje vědu vycházející z tradice a znalostní báze LIS. Stodola (2010), David Bawden a Lyn Robinson (2016) i Hjørland (2018) se shodují, že taktéž jde o metavědu, tedy vědu vědecky zkoumající vědu jako takovou.

2.2 Historický vývoj LIS

K prvnímu použití pojmu „library and information science“ došlo v roce 1964, když School of Library Science na University of Pittsburgh přidalo do svého názvu informační vědu, po čemž další studijní obory následovaly a v 90. letech už své jméno změnily téměř všechny knihovnické obory na světě. (Hjørland, 2018) Obor má tedy historické kořeny v knihovní vědě, významně však čerpá i z tradice dokumentace spojované s osobou Paula Otleta (Bawden a Robinson, 2016). Od 50. let je v Americe pojem dokumentace postupně nahrazován mlhavějším pojmem informace, v Evropě k terminologickému posunu dochází až od 60. let (Cejpek, 2005).

Podobně je i vznik knihovní vědy spojován s univerzitním prostorem, konkrétně se založením první knihovnické školy, a to Melvilem Deweym v USA roku 1887. Založení oboru předcházely stovky let knihovnické praxe a i několik odborných knihovnických publikací, toto však byla první instance, kdy se ke knihovnictví začalo přistupovat vědecky. Dnes i tehdy však nadále panuje neshoda o tom, zda skutečně šlo o vědní obor nebo pouze o profesní vzdělání. Jisté však je, že během 19. století mnohonásobně vzrostlo množství dostupných knih i gramotných lidí a tím rapidně vzrostla potřeba inovací v oblastech jako je správa fondu, katalogizace, referenční služby a vyhledávání informací. V počátcích se knihovnictví také věnovalo dějinám knihoven a společenské roli knihoven. (Hjørland, 2018)

V počátcích oboru proto knihovny hrály klíčovou roli, protože šlo o instituce, jež jako jediné byly schopny zpracovávat a zprostředkovávat obrovské množství informací obsažených v dokumentech. S nástupem informačních technologií a s takzvanou informační explozí se však možnosti a způsoby zpracovávání informací radikálně proměnily a s tím i témata v zájmu LIS (Han, 2020).

Velký vliv měla na informační vědu v jeho počátcích Shannonova teorie informací z roku

1948, časem se teorie však ukázala být jako základ informační vědy nevhodná. Za základ oboru byla považována problematika ukládání a vyhledávání informací a systémy, které to zprostředkovávají, mezi nimi byly zařazovány také knihovní služby a bibliografie. V průběhu 2. poloviny 20. století se do popředí zájmu oboru dostala bibliometrie a scientometrie, přední osobou tohoto období byl Eugene Eli Garfield (1925-2017). Informační věda se zaměřovala na vědeckou komunikaci reprezentovanou citačními vazbami a na organizaci a vyhledávání informací, spíše než na informační instituce. (Hjørland, 2018)

Tento pohled na historický vývoj potvrzují i zjištění Dora a Kumar (2020), kteří publikovali přehledovou studii, ve které se zaměřili na články analyzující trendy v LIS na národní, regionální a mezinárodní úrovni. Analyzovali články popisující trendy v LIS od 50. let do současnosti. Vyhledávání informací zůstává celosvětově důležitým tématem v oboru po celou dobu její existence. Od 60. let se výzkum v LIS hojně zaměřoval na klasifikaci, indexování a automatizaci, od 80. let na ně logicky navazuje problematika katalogizace a v 90. letech se do popředí oboru dostává bibliometrie. Přestože se některá témata současně promítají do výzkumných trendů více zemí, individuální země sledují vlastní specifické výzkumné zaměření. To je ovlivněno mnoha faktory, včetně vzdělání, společenskou strukturou nebo technologickým pokrokem. (Dora a Kumar, 2020)

2.3 LIS v ČR

Knihovny jako takové mají v Čechách tradici, historicky spojovanou zejména s klášterními, šlechtickými a univerzitními knihovnami. Už na počátku 20. století byla v českých zemích rozsáhlá síť veřejných knihoven, jejichž působení bylo kodifikované a rozšířené 1. knihovním zákonem z roku 1919. Zákon se mimo jiné zaměřoval i na knihovnické vzdělání a v roce 1920 došlo k založení Státní knihovnické školy a k postupné profesionalizaci knihovnictví v meziválečném Československu. V knihovnických školách, spolcích i oborových časopisech docházelo k pokusům o vytvoření knihovnické teorie zobecňováním poznatků z praxe i přebíráním myšlenek ze zahraničního knihovnictví. Zárodky knihovnické teorie přitom tvořily osoby vzdělané v jiných, převážně humanitních, oborech a přinášely tak do oboru poznatky a vědecké metody z rozmanitých již zavedených vědeckých disciplín a uzpůsobovaly je pro knihovnické potřeby. To však vedlo i k teoretické roztržitosti oboru, která postrádala vlastní teoretické ukotvení. (Cejpek, 2002)

Nejplodnější pokusy o zvědečtění knihovnictví se zaměřovaly na knihu jako takovou a položily základy pro dnešní knihovědu zkoumající hmotnou stránku knih a knižní kulturu. Významnou osobností v tomto směru byl Ladislav Jan Živný. Čtenářství se stávalo předmětem teoretického zájmu knihovníků jen pozvolna, snaha byla o pochopení vlivu četby na čtenáře z psychologicko-pedagogické a sociologické perspektivy. (Cejpek, 2002) Informační vědě (v té době označované informatika) se v poválečném Československu věnoval Augustin Merta a v 70. letech byla snaha o zmapování předmětu a budoucích úkolů informatiky v Československu i zahraničí, výsledky však nebyly publikovány z politických důvodů. Opětovně se otázka informační vědy podařilo na akademické půdě prosadit až v 90. letech, kdy bylo otevřeno doktorské studium informační vědy. (Cejpek, 2005)

Od 90. let až po současnost roste význam informační domény v pojetí, v jakém je obor v České republice vyučován. V současnosti programy v oblasti informačních studií a knihovnictví nabízí tři vysoké školy, Univerzita Karlova v Praze (ÚISK), Masarykova Univerzita v Brně (KISK) a Slezská univerzita v Opavě. ÚISK i KISK se přitom hlásí k proudu iSchools. Současná podoba magisterského programu na KISKu se zaměřuje na interakci mezi lidmi, informacemi a technologiemi, a je orientován interdisciplinárně a aplikovaně, spíše než teoreticky. Nabízí čtyři profílance, Design informačních služeb, Informační a datový management, Technologie ve vzdělávání a Knihovnictví a literatura v kulturním kontextu. (Lorenz, 2016) ÚISK do akademického roku 2018/19 rozlišoval tři zaměření v magisterském programu Informační studia a knihovnictví, a to informační, knihovnické a knihovědné, zvláště je pak od roku 2006 paralelně nabízen magisterský program Studium nových médií. V současnosti však došlo k posunu pojmání oboru a nově je místo vzdělávacího programu Informační studia a knihovnictví nabízeno Informace, média a knižní kultura, které se dělí na dva moduly, Moderní technologie, informační zdroje a služby, a Knižní kultura (ÚISK, 2021). V případech obou univerzit pozorujeme posun od knihovnického zaměření k obecněji informačně vědnému s důrazem na možnosti, která nabízejí nové technologie a média. V případě ÚISK se poměrně silně drží tradiční knihovědné zaměření, které obor provází už od jeho kořenů v první republice. V rámci Studia nových médií je významné zaměření na oblast game studies.

2.4 Aktuální trendy ve směřování LIS

Pro získání představy o aktuálních trendech v oboru jsem vyhledávala v oborových databázích LISA (Library & Information Abstracts), LISS (Library & Information Science Source) a LISTA (Library, Information Science & Technology Abstracts) pomocí klíčových slov LIS, Library and information science, Library and information studies, information science, library science, trends a trend analysis. Zvažovány byly pouze články v anglickém jazyce publikovány mezi lety 2017-2020 v odborných periodikách a ke kterým je dostupný plný text. Přehled nejdůležitějších zjištění v relevantních člancích a jimi aplikovaných metodologií popisují níže.

2.4.1 Přístupy aplikované při mapování oboru

Existuje velké množství publikovaných článků věnující se analýze trendů v LIS. Liší se od sebe výzkumnou metodou, časovým a tematickým záběrem i zdrojem dat k analýze. Tyto rozdíly studie činí těžkými na srovnání, jelikož je v každé studii jinak definovaný rozsah LIS a každá studie se zaměřuje na jiný úsek LIS.

Z hlediska metody výzkumu jsou tři hlavní přístupy: obsahová analýza, bibliometrie, nebo modelový přístup (Han, 2020). Nejčastější jsou bibliometrické studie, kde jsou analyzovány citační vazby. Tyto metody jsou vyvíjeny v rámci bibliometrie, což je subdisciplína LIS, a není tedy překvapivé, že jsou hojně aplikované v rámci vlastního oboru. Bibliometrické přístupy mají tu výhodu, že umožňují strojově kvantitativně analyzovat a vizualizovat vztahy mezi dokumenty ve velkém datasetu. Bibliometrických metod využili pro mapování trendů v LIS například Winkler (2020), Hodonu-Wusu et al. (2018) nebo Li et al. (2019). Obsahová analýza je kvalitativní přístup, jenž spočívá v systematické analýze obsahu dokumentů. Tato metoda může poskytovat detailnější vhled do tématu, je však velmi časově náročná. Bývá proto pro mapování oboru používána v případech, kdy bibliometrie není aplikovatelná, jako v případě Dora a Kumar (2020), kteří provedli přehledovou studii literatury mapující LIS. V neposlední řadě můžeme obor mapovat také pomocí modelů, například Han (2020) pro svou analýzu využívá metody latentní Dirichletovy alokace, která téma článku určuje podle pravděpodobnostní distribuce klíčových slov v textu.

Zdroje dat k analýze oborových trendů se odvíjejí od metody výzkumu. Scientometrické

studie obvykle čerpají data z citačních databází jako jsou Web of Science nebo Scopus. Obě jsou multioborové a indexují pouze výběrové zdroje, Web of Science je přitom ve svých výběrových kritériích striktnější. Han (2020), Winkler (2020) i Liu a Yang (2019) analyzovali vývoj oboru na základě klíčových slov u článků v prestižních oborových časopisech, ranking prestižnosti časopisů přitom obvykle vychází z Journal Citation Reports (JCR), jenž vychází z citačních dat Web of Science, Liu a Yang však při výběru prestižních časopisů přihlíželi i k dalším údajům. Ne všechny studie však vychází z dat citačních databází, Figuerola et al. (2017) například čerpal data z oborové databáze článků LISA, čímž získal úplnější dataset článků v LIS, ale už bez údajů o citovanosti. Dora a Kumar (2020) se zase rozhodli pro kvalitativní přístup a provedli literární rešerši článků mapující vývoj témat v LIS.

Hodonu-Wusu et al. (2018) provedli bibliometrickou analýzu LIS literatury z let 1980 až 2017 staženou z Web of Science a mimo jiné zjistili, že z článků, které měly v době analýzy více než 9 citací, 66,26% z nich tvoří články v akademických periodikách, 15,61% příspěvky ze sborníků z konferencí a 14,4% přehledové studie, zbytek tvoří recenze knih (5,48%), editoriály (2,56%), abstrakty z konferencí (0,34%), poznámky (0,34%) a biografické dokumenty (0,14%). Z toho jasně vyplývá, že stěžejní množství oborových znalostí je soustředěno v člancích v akademických časopisech, na které se oprávněně zaměřuje většina studií analyzujících trendy v oboru, např. Winkler (2020), Figuerola et al. (2017) nebo Han (2020). Nezanedbatelných 16% literatury však představují články z konferencí, kterým však mnoho pozornosti věnováno nebylo. Když už se studie konferencím věnují, buď jsou zahrnuty, ale nerozlišovány od článků v akademických časopisech, nebo nemapují vývoj celého oboru, ale jen trendy v rámci jedné konference, jako například Mubin (2017), Uğur a Akbiyik (2018), nebo Hamilton (2017).

Z hlediska časového záběru se studie mapující trendy v oboru také velmi liší. Některé usilují o identifikaci trendů napříč desetiletími, např. Dora a Kumar (2020), kteří popisují trendy od 50. let 20. stol. do současnosti, Onyancha (2018) analyzující vývoj v LIS během 45 letého období, nebo Li et al. (2019), jenž analyzují LIS články z databáze Web of Science v třicetiletém období od 1989 do 2018. Jiní se zaměřují velmi úzce na identifikaci trendů v rozmezí několika let jako např. Winkler (2020), jenž analyzuje stav LIS mezi lety 2014 a 2018, nebo Hsiao a Chen (2020), kteří se zaměřují na vztahy mezi subdisciplínami LIS v období od 2008 do 2018.

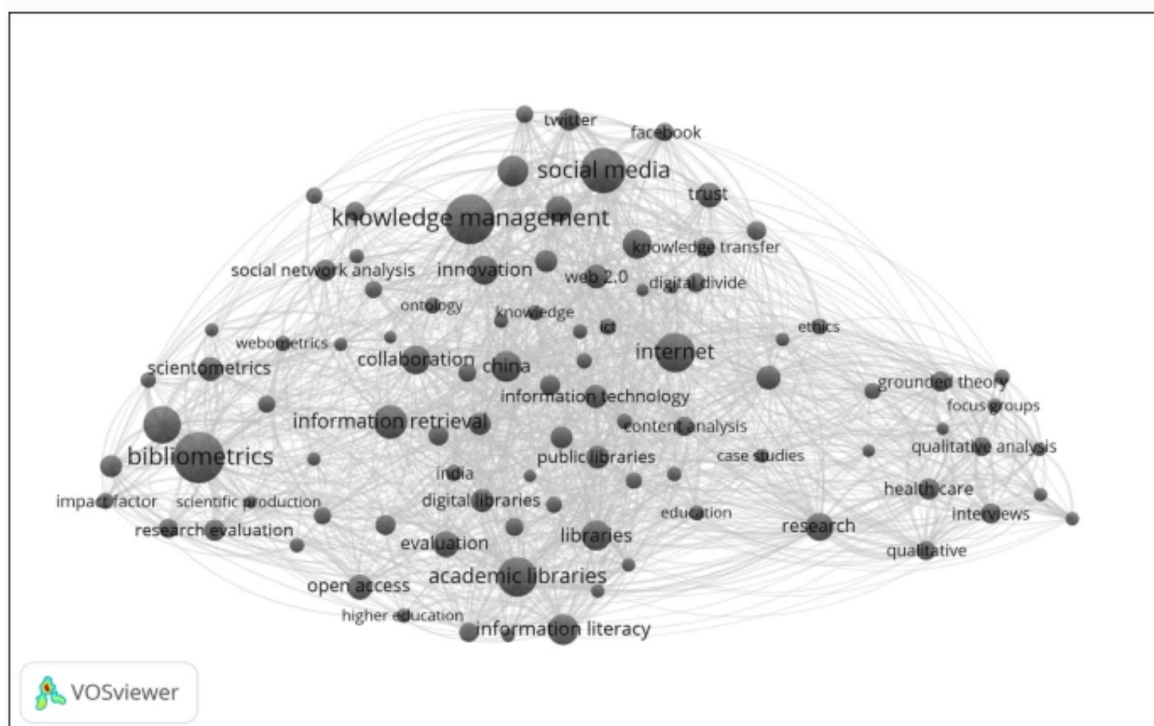
Dora a Kumar (2020, s 235) ve své přehledové studii trendů v LIS identifikovali rozmanité postupy použité při tematické klasifikaci analyzovaných dokumentů. Někteří přebírali klasifikační schémata navržené výzkumníky nebo institucemi pro LIS, jiní používali metody pro strojovou analýzu textu názvů, abstraktů a klíčových slov.

Celkové množství článků publikovaných v LIS roste, Figuerola et al. (2017) zaznamenali mezi lety 1978 a 2014 šestinásobný nárůst evidované literatury v oborové databázi LISA. Onyancha (2018) taktéž pozoroval masivní nárůst oborové literatury ve Web of Science v období od 1978 do 2014. Nárůst literatury můžeme připisovat zvyšujícímu se tlaku na vědce, aby publikovali, ale i rozmachu informačních technologií, globalizaci a ekonomickému růstu, které umožnily více státům investovat do knihoven, informačních zdrojů a vědy. Na významu roste zejména LIS v Číně a Indii. (Figuerola et al., 2017)

2.4.2 Přehled studií mapující trendy v LIS

Články v této sekci jsou řazeny od těch, sahající nejvíc do minulosti po ty, zaměřující se úzce na několik posledních let.

Onyancha (2018) mapuje vývoj v LIS mezi lety 1971 a 2015 pomocí autorských klíčových slov oborových článků na základě dat extrahovaných z hlavních indexů od Thomson Reuters. V 60. a 70. letech se obor vyvíjí zejména díky počítačové vědě, což se projevilo zejména v oblasti informačních systémů. V 90. letech se opět proměňuje vlivem technologických pokroků, tentokrát v souvislosti s rozmachem internetu. Změny se dotkly nejen uživatelů knihoven a jim nabízených informačních služeb, ale zásadně se projeví i na managementu informací a fondu vzhledem k přechodu od vlastnictví veškerých zdrojů k pouhému zprostředkování přístupu elektronických zdrojů. Obrázek č. 1 zobrazuje vizualizaci provázanosti autorských klíčových slov objevující se aspoň 50 krát v letech 2001 až 2015. Prominentně se do oboru promítá bibliometrie, organizace znalostí, sociální sítě, akademické knihovny a internet, do menší míry pak i informarmachní gramotnost a vyhledávání informací. Zřetelně se projevuje i interdisciplinarita oboru nejen ze strany počítačové vědy vlivem nových technologií, ale i například na klíčových slovech zdravotnictví, vzdělávání nebo etika.

Network map of author keywords that occurred 50+ times in the LIS literature, 2001–2015

Obrázek č. 1: Vizualizace provázanosti autorských klíčových slov vyskytujících se v LIS literatuře víc jak 50 krát (Onyancha, 2018, s. 465).

Figuerola et al. (2017) nahlíží na LIS ze široka tak, že analyzuje víc jak 92 tisíc článků obsažených v oborové databázi LISA (Library and Information Science Abstracts), kterou momentálně provozuje ProQuest. Analyzovány byly recenzované články publikované mezi lety 1978 a 2014 pomocí co-word analýzy a tematického modelování. Autoři identifikovali 19 tematických okruhů: vzdělávání a profese LIS, LIS a společenský rozvoj, informační chování, právní a etický rámec LIS, uchovávání dokumentů, komunikační systémy, pokročilé statistické metody, automatizované zpracování informací, online vyhledávání informací, management knihoven, referenční služby, katalogizace a spolupráce knihoven, historické zdroje, infometrie, informace v lékařství, média a komunikace, vzdělávání, business management, a znalostní management. Identifikované tematické okruhy byly dále sdruženy do čtyř kategorií: procesy, informační technologie, knihovny a specifické oblasti aplikace. Jednoznačně roste důležitost specifických oblastí aplikace LIS, naopak klesá podíl literatury věnované knihovnictví, v absolutních číslech však zůstává poměrně konstantní. Specifické oblasti aplikace LIS zahrnují zejména historické zdroje, vzdělávání, média, infometrii, management znalostí v businessu a lékařské informace. Zvýšenou publikační činnost v oblasti historických zdrojů přisuzují autoři zejména zájmu v oblasti digital humanities. Klastř věnovaný procesům (zahrnující právní a etické otázky LIS,

společenské otázky, vzdělávání a profese LIS, uchovávání dokumentů a informační chování) je od 90. let poměrně konstantní. Technologie začaly hrát v LIS literatuře významnou roli v 90. letech a počátkem 21. století, v roce 2007 však jejich význam mírně klesl a od té doby se drží na konstantní úrovni.

Hodonu-Wusu a Lazarus (2018) provedli bibliometrickou analýzu LIS literatury ve Web of Science z let 1980 až 2017 a mapovali růst množství literatury v oboru (rostoucí trend), zjišťovali vědce s největším přínosem oboru (B. Hjørland, M. Thelwall a John M. Budd), které státy do LIS nejvíce přispívají (USA, Čína, Anglie), interdisciplinaritu oboru i tematické rozložení. Nejčastěji se objevovala klíčová slova akademické knihovny, library and information science, informační gramotnost, bibliometrie, vzdělávání, citační analýza a open access. Kromě LIS články nejčastěji spadaly do oborů počítačové vědy, medicíny nebo vzdělávání.

Li et al. (2019) analyzují LIS články z Web of Science v třicetiletém období od 1989 do 2018 pomocí co-citační analýzy dokumentů a výsledky analyzovali v CiteSpace. Sedm největších identifikovaných klastrů jsou: teoretické vyhledávání informací, sociální sítě, informační systémy pro management v organizacích, charakteristiky informačních systémů, informační chování, bibliometrie a scientometrie, technologie pro vyhledávání informací a hodnocení vědy. Mezi nastupujícími trendy LIS autoři identifikovali studium metrik, open government, hodnocení vědy, big data, sociální sítě, a informační systémy. Přestože se knihovny a knihovnictví často objevují v názvech periodik v LIS, knihovnická témata už třicet let nepatří k nejvýznamnějším v oboru. Vyhledávání informací bylo v LIS identifikováno jako klíčové téma jen do přelomu tisíciletí, na konferencích jde však dodnes o významné téma, autoři tuto nesrovnalost přičítají faktu, že jde o interdisciplinární téma, jehož jádro přešlo z LIS do jiných oborů, jako jsou počítačová věda, fyzika, psychologie a neurověda.

Han (2020) analyzuje období 1996–2019 na základě článků v prestižních časopisech, které byly identifikovány pro pět časových intervalů, aby byla reprezentována dynamičnost oboru. Pro svou analýzu využívá metody latentní Dirichletovy alokace, která téma článku určuje podle pravděpodobnostní distribuce klíčových slov v textu, což umožňuje efektivně postihnout multidisciplinární povahu oboru. Napříč lety byly identifikovány tři hlavní klastry: informační věda, infometrie a knihovnictví. Knihovnictví na významu v LIS klesá.

Citační analýza je stabilní součástí LIS napříč analyzovaným obdobím. Největším tématem v informačně vědním klastru je vyhledávání informací, v současnosti s důrazem na automatizované zpracování textu. Příchod nových technologií má na obor zásadní vliv a důsledkem dynamičnosti informačních technologií obecně se proměňuje i zastoupení s nimi souvisejících klíčových slov. V letech 1996-2000 dominují témata vztahující se k městským a univerzitním knihovnám, zejména v kontextu digitálních knihoven a sbírkotvorné činnosti. V letech 2001 až 2005 se největší část literatury zaměřovala na informace v digitálním prostředí, častými klíčovými slovy byly vyhledávání informací, informační systémy, indexování apod.. V období 2006 až 2010 se citační analýza stává nejvýznamnějším tématem, důraz je kladen na journal impact factor. V letech 2011 až 2015 byl největším klastrem bibliometrická analýza, důraz je kladen na hodnocení vědy. I v letech 2016 až 2019 hraje citační analýza důležitou roli, na důležitosti však nabírá také analýza sociálních sítí.

Ma a Lund (2020) pomocí obsahové analýzy zkoumají vývoj a distribuci výzkumných témat a metod v odborných periodikách LIS mezi lety 2006 a 2018 v šestiletých intervalech. Zjistili přitom, že nastal posun zájmu směrem k výzkumu vědecké komunikace a k infometrii, dále také k informačnímu chování a vyhledávání informací, a to na úkor článků věnovaných informačním systémům a knihovním a informačním službám. Převažují kvantitativní metody s tím, že v analyzovaném období roste používání dotazníků a scientometrických metod. V roce 2018 bylo 70% analyzovaných článků informačně vědně zaměřeno a pouze 20% knihovnický zaměřené (články věnované LIS obecně, metodologii nebo publikační činnosti byly kódované jako “jiné”).

Liu a Yang (2019) pro svou analýzu výzkumných témat v LIS použili seznamy LIS periodik řazené podle názoru odborníků, acceptance rate, počtu odběratelů, h-indexu a impakt faktoru, preferovány byly periodika s články věnovanými knihovnictví. Na rozdíl od jiných studií nepoužívali periodika z JCR od Thomson Reuters, jejichž řazení bere v úvahu jen impakt faktor a znevýhodňuje knihovnický orientované časopisy, které tak nejsou ve výsledném mapování oboru reprezentovány, přitom je znalost trendů v knihovnické oblasti pro praktikující knihovníky kritické. Autoři pak metadata a citační data článků z vybraných časopisů publikované mezi lety 2008 a 2017 stáhli z Core Collection Web of Science a pomocí klastrování autorských klíčových slov identifikovali hlavní výzkumná témata LIS. K těm patří sociální sítě, data, web, vyhledávání informací a

Illyria Brejchová, Vývoj oboru dle zaměření příspěvků prestižních konferencí LIS informační gramotnost, studenti, hodnocení, spolupráce, organizace znalostí, uživatelské studie a management informací. Velmi časté zastoupení klíčových slov sociální sítě a web autoři přisuzují přechodu knihovních služeb do digitálního prostoru. Častá frekvence klíčových slov vztahujících se k uživatelům knihoven (např. studenti, uživatelské studie, spolupráce apod.) indikuje zájem o User-Centered design služeb. V neposlední řadě datově orientována klíčová slova (data, organizace znalostí apod.) souvisí se zájmem akademických knihoven o správu institucionalizovaných znalostí.

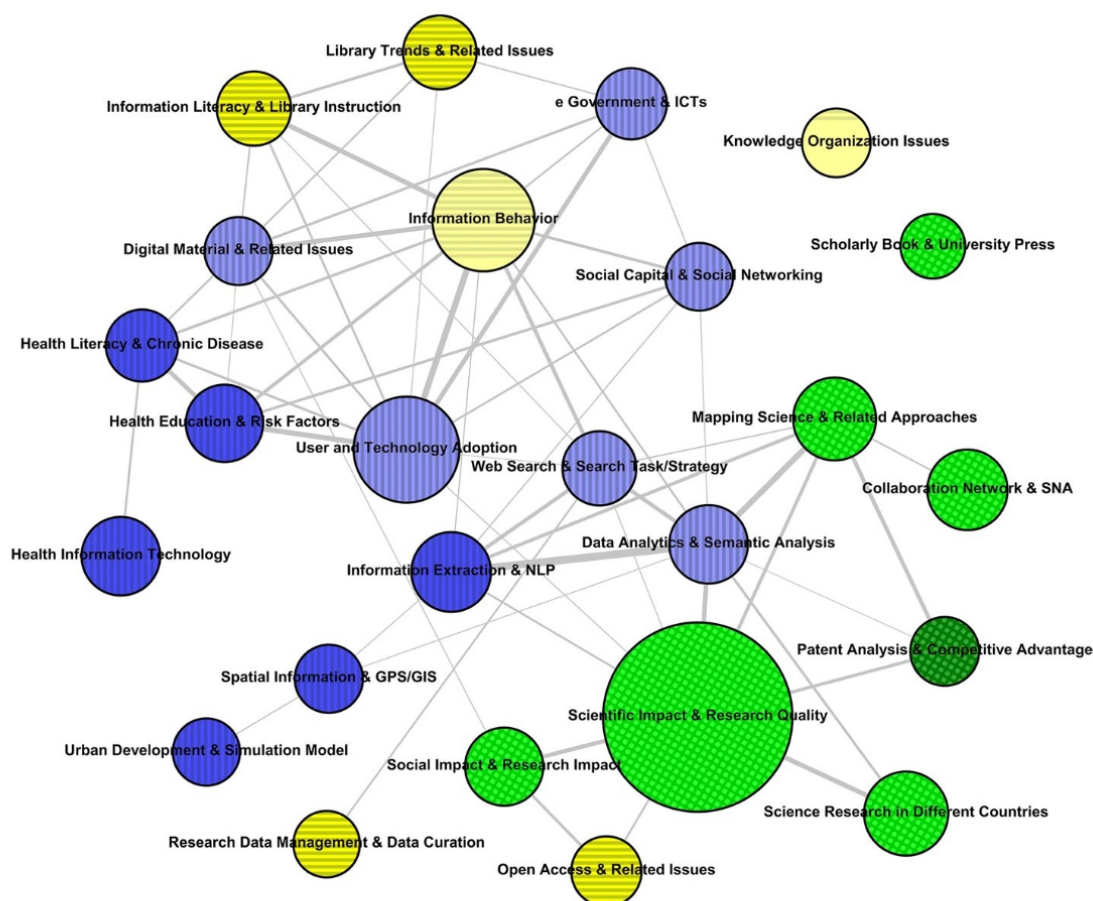

Fig. 2 Relationship network of subfields in 2014–2018

Obrázek č. 2: Vizualizace vztahů mezi subdisciplínami LIS mezi lety 2014 a 2018 (Hsiao a Chen, 2020, s. 734).

Hsiao a Chen (2020) se zaměřují na vztahy mezi subdisciplínami LIS v období od 2008 do 2018 v 44 oborových periodikách. Identifikované subdisciplíny zařadili do šesti oblastí LIS výzkumu: vědecká komunikace a scientometrie, informační chování a vyhledávání informací, aplikace technologií, management knihoven a knihovní služby, medicínské informace a technologie, techniky počítačové vědy. Zjistili, že jádro oboru je v tomto období poměrně stabilní a zabývá se tématy jako jsou citační analýza, knihovny a

vyhledávání informací. Mezi nastupující trendy identifikovali témata jako jsou altmetrie, big data a analýza nových zdrojů dat, jako jsou Mendeley nebo Researchgate. Mezi prvními analyzovanými pěti lety a pozdějším pětiletým obdobím došlo k obměně 15% témat, což indikuje dynamický charakter oboru. Největší jádrové subdisciplíny LIS jsou hustě napojené na další oborová témata, naznačující mírně rostoucí propojení témat v oboru. Toto platí zejména pro informačně vědní témata, knihovnická témata jsou navzájem méně propojená citačními vazbami.

Winkler (2020) analyzuje nejcitovanější články z nejlépe hodnocených akademických časopisů v LIS na základě dat z Web of Science i Scopusu v pětiletém intervalu 2014 až 2018. Analýzou klíčových slov a slov z názvů a abstraktů se zjistilo, že se nejčastěji objevovaly články o akademických knihovnách, sociálních sítích a informační gramotnosti, v menší míře také o bibliometrii, vyhledávání informací a big data. Všichni autoři, kteří v průběhu analyzovaného období publikovali největší množství článků s velkým impaktem, psali o infometrii a příbuzných tématech, např. altmetrii, bibliometrii, scientometrii, webometrii.

2.4.3 Shrnutí trendů

Většina studií se shoduje, že informačně vědní témata převažují nad knihovnickými (Figuerola et al., 2017; Han, 2020; Ma a Lund, 2020), Liu a Yang (2019) však upozorňují, že samotný výběr dat k analýze knihovnické články znevýhodňuje. Z knihovnických témat se v analýzách klíčových slov u oborových článků objevuje nejčastěji téma akademických knihoven (Hodonu-Wusu a Lazarus, 2018; Onyanacha, 2018; Winkler, 2020).

Panuje vysoká shoda ve vztahu k významu bibliometrie a scientometrie v oborové literatuře (Onyanacha, 2018; Han, 2020; Ma a Lund, 2020; Hsiao a Chen, 2020; Winkler, 2020; Li et al., 2019). Články z této subdisciplíny LIS také patří k nejcitovanějším (Winkler, 2020). Citační analýza navíc zaujímá v posledních desetiletích v LIS poměrně stabilní místo v jádru oboru (Han, 2020; Hsiao a Chen, 2020).

Dlouhodobé a stabilní místo v oboru má dle většiny studií taktéž téma vyhledávání informací (Han, 2020; Ma a Lund, 2020; Hsiao a Chen, 2020; Winkler, 2020; Liu a Yang, 2019). Han (2020) identifikoval vyhledávání informací jako největší téma v informačně vědním klastru.

V LIS literatuře se také objevuje velké množství interdisciplinárních témat. Sociální sítě byly opakovaně identifikovány jako velmi významný současný trend v oboru (Onyancha, 2018; Li et al., 2019; Liu a Yang, 2019; Winkler, 2020). Významně, i když v menší míře, se také objevují témata informačního chování (Li et al., 2019; Ma a Lund, 2020; Hsiao a Chen, 2020), informační gramotnosti (Onyancha, 2018; Liu a Yang, 2019; Winkler, 2020) a organizace znalostí (Onyancha, 2018; Liu a Yang, 2019).

Je kontroverzní, zda zahrnovat management informací v organizacích do LIS. V Journal Citation Reportu (dále jen JCR) od společnosti Clarivate jsou v kategorii Information Science and Library Science (ISLS) zařazena periodika věnující se managementu informací v organizacích a dokonce patří k nejlépe hodnoceným periodikům. V roce 2019 měl časopis *International Journal of Information Management* v ISLS nejvyšší impakt faktor, 8,2, podobně zaměřený *MIS Quarterly* třetí nejvyšší, 5,36. Podle Hsio a Chen (2020) se ISLS skládá ze dvou různých oborů, jedním je knihovní a informační věda (LIS) a druhým informační management a informační systémy. Hsio a Chen proto periodika zaměřující se na informační management ze své analýzy LIS vynechávají. Podle Xiaoyao Hana (2020) však dochází k přiblížení vztahu LIS s managementem informací v organizacích, přestože nejde o tradičně spřízněné obory.

3. Konference

Vědecká konference je setkání odborníků působících ve stejné disciplíně nebo zajímavící se o podobná výzkumná témata. Vědci na konferencích kolegům prezentují výsledky své práce, dozvídají se nejaktuálnější oborové poznatky a formují profesní vazby. V této části se zaměřím na to, jakým způsobem lze určit prestižnost konference a jaké metriky a indikátory se k tomu využívají. Následně představím výběr prestižních mezinárodních konferencí v LIS a zdůvodním výběr konferencí pro analýzu v praktické části.

3.1 Měření prestiže konferencí

Sociologická encyklopedie definuje prestiž následovně: *“dobré jméno, veř. a spol. uznávaný vliv, vážnost osoby či skupiny, respekt projevovaný jinými osobami či skupinami. P. je relativní hodnota, je to důležitost a vážnost připisovaná spol. skupinám, povoláním nebo jejich příslušníkům, příp. jednotlivým osobám, na základě určitého více či méně obecně uznaného měřítka. Úplný konsensus v posuzování p. osob a povolání není možný; posuzování p. silně závisí na soc. pozici osoby, která posuzuje. Relativní konsensus v posuzování p. je nicméně v moderních společnostech překvapivě vysoký. [...]“* (Petrušek, 2018) Vztaženo na akademické konference, jde tedy o dobré jméno a uznávaný vliv, kterému se konference těší. Prestiž konference je měřena relativně ke konsenzu vědecké komunity daného oboru.

Největší část literatury na téma měření prestiže konferencí se věnuje konferencím v počítačové vědě, protože příspěvky v konferencích jsou stěžejní součástí publikované literatury v tomto oboru a mohou získat stejné množství nebo více citací než články publikované v akademických časopisech. Příspěvky v konferencích mají výhodu větší viditelnosti a výsledky výzkumu se v nich mohou objevit dřív, než se dostanou k publikaci ve vědeckém časopise, což je důležité vzhledem k tomu, jak úzké bývá v tomto oboru rozmezí aplikovatelnosti znalostí. U velkých konferencí přitom prochází sborníky stejně rigidním výběrovým řízením jako akademická periodika. Vzhledem k těmto okolnostem je třeba považovat sborníky z konferencí v počítačové vědě za rovnocenné akademickým periodikům a zohledňovat je při hodnocení vědy. (Almendra, 2015)

Při srovnávání prestiže akademických časopisů využíváme řadu zavedených scientometrických indikátorů, kterým je věnována rozsáhlá literatura. Pro sborníky z

konferencí však dosud neexistuje rozšířený a obecně akceptovaný ekvivalent. (Almendra, 2015; Meho, 2019). I tak však v posledních letech byla navržena celá řada aplikovatelných indikátorů, každá z nich s vlastními výhodami a omezeními. Častým limitujícím faktorem dosavadních metrik je náročnost sběru kompletních dat nutných pro jejich výpočet (Loizides a Koutsakis, 2017).

Acceptance rate

Acceptance rate označuje poměr přijatých příspěvků ku zaslaným příspěvkům do konference a metrika je využívána jako kvantitativní indikátor prestiže konference. Výhodou metriky je, že je poměrně lehká zjistitelná a přímočará. V odborné literatuře je však upozorňováno i na nedostatky tohoto indikátoru, zjistilo se například, že příspěvky z konferencí s nízkým acceptance rate často mají menší citovanost než konference s vyšším acceptance rate. (Loizides a Koutsakis, 2017).

Průměrný roční počet článků publikovaných ve sborníku

Průměrný roční počet článků publikovaných ve sborníku z konference je metrika indikující velikost konference. Větší konference obvykle bývají kvalitnější než menší konference, není to ale pravidlem (Li et al., 2018).

Úzkost zaměření konference

Ali Daud et al. (2019) zkoumají míru korelace mezi úzkostí zaměření konference, workshopů a akademických časopisů a jejich citovaností a nalézají mírnou negativní korelaci mezi entropií specifičností tématu a citovaností. Publikace s vysokou entropií má širokou rozmanitost témat, naopak publikace s úzkým zaměřením mají nízkou entropii. Publikace, které se úzce zaměřují na jedno téma, jsou obvykle vybíravější při přijímání příspěvků (nízký acceptance rate), v recenzním řízení příspěvky posuzují odborníci na dané téma, přijaty jsou tedy jen kvalitní články. Bylo zjištěno, že akademické články mívají vyšší entropii a širší tematický záběr, zatímco významné konference a obzvláště workshopy bývají tematicky úžeji zaměřené. Specifičnost tématu by tedy mohla být aplikována jako doplňující indikátor při posuzování důležitosti akademických výstupů, včetně konferencí. Výhoda této metriky je, že je aplikovatelná ihned po publikování a ne až zpětně při analýze citací, její nevýhodou však je, že sama o sobě není dostatečně indikativní. (Daud et al., 2019) Na druhou stranu však, Lee (2019) zjistila, že konference s širším záběrem témat byly celkově citovanější.

Conference Impact Factor

Impakt faktor konference je ekvivalent impakt faktoru pro akademická periodika a je vypočítávaný na základě citovanosti příspěvků ve sbornících konference. Je obecně akceptované, že citovanost článků ve sborníku z konference indikuje kvalitu konference (Li et al., 2018).

Peer Reputation

Metrika Peer Reputation (PR) vychází z předpokladu, že je možné prestiž konference vyvodit z toho, zda do ní přispívají autoři afilovaní s prestižní institucí. Byla navržena jako rychlý a jednoduchý způsob, jak získat hrubý odhad toho, jak významná konference je pro daný obor. PR je zjišťována tak, že se u každého příspěvku ve sborníku zjistí afiliace prvního jmenovaného autora, afiliace jsou poté vyhodnocovány podle seznamu řadící instituce podle jejich kvality. PR $<1/3, 20>$ by tedy udávala, že jedna třetina příspěvků pochází od dvaceti nejlépe hodnocených univerzit. Výhodou PR je, že se dá zjistit poměrně lehce a rychle, má však i vlastní omezení, zejména co se týče shody zaměření konference a použitého řazení institucí, které se mohou lišit nejen obor od oboru, ale i specializace od specializace. (Loizides a Koutsakis, 2017)

Conference Classification Approach

Loizides a Koutsakis (2017) navrhuji indikátor Conference Classification Approach (CCA), který vychází z Peer Reputation, kombinuje však několik metrik dohromady a je tedy úplnější a tím i spravedlivější. K jeho výpočtu se používá průměrné PR pro třetinový a čtvrtinový podíl příspěvků ve sborníku, impakt článků publikovaných ve sborníku a h-index autorů přispívajících do sborníku dané konference.

CORE Conference Ranking

Různé organizace působící v oblasti počítačové vědy tvoří klasifikace pro určení kvality konferencí ve svém oboru. Nejrozšířenějším z nich je australský CORE Conference Ranking, za zmínku stojí i čínský CCF (Li et al., 2018) nebo MSAR (Microsoft Academic's field ratings for conferences). CORE Conference Ranking rozděluje konference do několika kategorií, A* (vůdčí konference/flagship conference), A (výborný/excellent), B (velmi dobrý/good) or C (dobrý/fair). Zařazení konference do kategorie je určováno podle citovanosti, acceptance rate a složení schvalovací rady,

posudek je subjektivní a provádí jej odborná porota na základě hlasování. (Computing Research & Education, 2016)

CiteScore

Data o citovanosti se získávají z citačních databází jako jsou Scopus, Web of Science (WoS) nebo Google Scholar. Ty indexují zejména akademické časopisy, výběrové však pokrývají i monografie a sborníky z konferencí. WoS tvoří Conference Proceedings Citation Index (CPCI) obsahující pouze sborníky z nejvýznamnějších konferencí, CPCI je zahrnut v Core Collection. Obě databáze vyhodnocují konference pomocí stejných indikátorů jako časopisy. Konference nejsou zahrnuty v databázi JCR, jenž vychází z dat WoS, některé však jsou zahrnuty v CiteScore jenž vychází z dat Scopusu. Podle Lokmana Meha (2019) odpovídá hodnota CiteScore hodnocením založených na odborném posudku, jako jsou CORE.

3.2 Způsob výběru LIS konferencí

Indikátory popsané v předchozí kapitole vychází z dat z počítačové vědy a je otázka, zda jsou přenositelné i do jiných oborů. V poslední době je zvýšený zájem o nástroje pro hodnocení kvality konferencí například v medicíně (Lang et al., 2020). Pro potřeby této bakalářské práce nás však konkrétně zajímá aplikovatelnost na konference v LIS. Lee (2019) argumentuje, že informační věda sdílí s informatikou jistý interdisciplinární prostor a že se vědecké informace v informační vědě také vyznačují krátkou aktuálností, zejména se to týká hraničních oblastí, jako je vyhledávání informací, komunikace člověk-počítač, informační a znalostní management či kyberbezpečnost.

Z praktického hlediska se však objevují četné překážky ve vztahu k získávání potřebných dat pro výpočet metrik. V citačních databázích je indexováno jen málo konferencí věnujících se jádrovým otázkám LIS. Scopus obsahuje dvě LIS konference, obě však již nejsou aktivně indexovány. WoS v Core collection LIS konference indexuje pouze neúplně a nepřímě. Kvantitativní data jsou tedy pro LIS konference dostupná jen sporadicky, například prostřednictvím automaticky vytvořených záznamů, jsou-li články publikovány ve sborníku a citovány článkem indexovaným v citační databázi, či v případě, že jsou plné texty článků prezentovaných na konferenci publikované v rámci akademického časopisu indexovaném v citační databázi. Zároveň v LIS k mé nejlepší znalosti dosud nevzniklo žádné autoritativní oborové hodnocení konferencí obdobné CORE, ani se nikdo nezabýval validací výše popisovaných indikátorů pro LIS.

Vytvoření komplexního rankingu LIS konferencí na základě kvantitativních dat popisovaných v předchozí kapitole není předmětem této práce a data potřebná pro takový úkol nejsou lehce zjistitelná. Citační data převážně chybí, konference obvykle nezveřejňují acceptance rate ani počet účastníků a sber dat pro výpočet průměrného počtu přijatých článků či h-indexů vědců vystupujících na všech zmiňovaných konferencí by bylo velice zdoluhavé.

Pro potřeby praktické části této bakalářské práce tedy budou konference vybírány kvalitativně a pragmaticky na základě doporučení odborníků spíše než kvalitativně dle scientometrických indikátorů.

3.3 Stručná charakteristika vybraných konferencí LIS

Náměty na konference k posudku jsem získala z několika zdrojů, za prvé prostřednictvím dotazníku od vyučujících působících na ÚISK (celkem 10 odpovědí), za druhé rešerší mezinárodních konferencí zmiňovaných v literatuře publikované po roce 2015 v Knihovně knihovnické literatury a za třetí ze Scopusu filtrováním podle oboru a typu publikace. Cílem bylo podchytit konference s mezinárodním působením, ale přesto relevantními pro obor tak, jak je pojímán v rámci České republiky. Přehled a charakteristika zvažovaných konferencí následuje níže.

Konference jsou uspořádány do pěti kategorií. První obsahuje konference s širokým tematickým záběrem pojímající LIS jako celek nebo její podstatnou část, druhá obsahuje knihovnické konference, ty jsou typicky pořádány profesní organizací. Třetí kategorií jsou informačně vědní konference, v této kategorii převládají scientometricky zaměřené konference. Ve čtvrté kategorii jsou knihovnědní konference a v poslední interdisciplinární konference. Tato poslední kategorie je nejrozsáhlejší, což odpovídá interdisciplinárnímu a transdisciplinárnímu charakteru oboru, konference v této kategorii jsou zaměřené na jednu specifickou oblast LIS, jenž hraničí se zájmem jiného oboru.

3.3.1 Konference zabývající se LIS v širokém pojetí iConference

Konferenci pořádá iSchools, celosvětová asociace vysokých škol, které výzkumně působí v oblasti informační vědy a nabízí doktorské studium. Mezi její členy patří také ÚISK. Konference je pořádána od roku 2005 a jejím cílem je poskytnout platformu pro

výzkumníky a profesionály z oblasti informační vědy, kde mohou sdílet svůj vhled do problematiky informací v 21. století, obzvlášť vítané jsou inovativní myšlenky a výzkumná témata. Konference se věnuje širokému spektru témat, mimo jiné informačnímu chování, vzdělávání v LIS, bibliometrii, informačním službám nebo HCI. V roce 2020 se konference konala, uskutečnila se však virtuálně. Příspěvky v konferenci jsou každoročně publikovány v sborníku. (iSchools Inc., 2021)

CoLIS

Konference Conceptions of Library and Information Science (CoLIS) je věnována všem aspektům knihovnictví a informační vědy, zejména se však zaměřuje na teoretické aspekty oboru. První ročník se uskutečnil v roce 1991, konference se však nekoná každoročně, ale obvykle v tříletých intervalech. Naposled proběhl 10. ročník CoLIS v roce 2019 v Lublani. Články z konference jsou publikované v rámci časopisu Information Research. Konferenci nepořádá centrální organizace, kontinuitu však zajišťuje CoLIS International Advisory Board. (CoLIS 10, 2019)

LIS Conference

Mezinárodní konference LIS Conference se věnuje širokému spektru informačně i knihovnický orientovaných témat, v posledních letech se zaměřovala zejména na digitální transformaci informačních a knihovních služeb a na budoucnost knihoven. Konference je organizována v Asii a to každoročně od roku 2015, v roce 2020 se uskutečnila virtuálně. Sborník z konference je publikován samostatně. (International Conference on Library and Information Science, 2020)

International ISKO Conference

Konferenci pořádá Mezinárodní společnost pro organizaci znalostí (International Society for Knowledge Organization) každé dva roky od roku 1990. Kromě mezinárodní konference jsou pořádány i regionální varianty. V roce 2020 byla konference zrušena, sborník s příspěvky, které měly na konferenci zaznít, však má být publikován podle plánu. ISKO má široké interdisciplinární zaměření, asociace podporuje výzkum, rozvoj a aplikaci organizace znalostí, které přinášejí nové poznatky ohledně filozofických, psychologických nebo sémantických přístupů k organizaci znalostí a vytváří prostor pro sdílení těchto poznatků. (ISKO, 2020)

3.3.2 Knihovnické konference

EAHIL (European Association for Health Information and Libraries conference)

Konferenci pořádá každé dva roky od roku 1986 Evropská asociace lékařských informací a knihoven (The European Association for Health Information and Libraries). V letech, kdy se nekoná EAHIL Conference, se koná EAHIL Workshop. V roce 2020 se konference konala online. Cílem asociace je zlepšovat spolupráci lékařských knihoven v Evropě, pomáhat zvyšovat úroveň služeb v lékařských knihovnách a informovat knihovníky o aktuálních trendech v oboru a podporovat jejich celoživotní vzdělání, zejména co se týče moderních technologií. Z konference i sérií workshopů jsou publikovány sborníky. (EAHIL, 2021)

Liber Conference

LIBER je konference největší evropské asociace vědeckých knihoven LIBER Europe. Konference se koná každoročně od roku 1971, a to včetně roku 2020, kdy se kvůli šíření COVID-19 uskutečnila virtuálně. Každý rok se obměňuje téma konference, tématem pro rok 2021 bude Libraries and Open Knowledge: from vision to implementation. (LIBER Europe, 2021). Cílem asociace je podporovat členské vědecké, univerzitní a národní knihovny, a to zejména poskytováním informační infrastruktury, hájením jejich zájmů, zlepšováním jejich služeb pro koncové uživatele a rozvíjením inovativního myšlení a leadershipu u knihovníků a informačních profesionálů. Důraz při tom asociace klade na spolupráci a inkluzi (LIBER, 2021). Na webové stránce konference nebo hostujících knihoven je publikován program, případně abstrakty přednášejících, prezentace nebo i nahrávky příspěvků, plné texty mohou být publikovány v LIBER Quarterly. (LIBER Europe, 2021)

Mezinárodní konference knihovnických konsorcií ICOLC

Konferenci organizuje Mezinárodní koalice knihovnických konsorcií (The International Coalition of Library Consortia) od roku 2008 a koná se dvakrát ročně, účastnit se jí mohou pouze členové ICOLC, těm jsou také dostupné výstupy z konference. V roce 2020 se uskutečnila online. Koalice v současnosti má zhruba 200 členských konsorcií z celého světa. Na konferenci se ICOLC věnuje tématům relevantních pro řídicí orgány členských konsorcií, zejména informuje účastníky o nových elektronických zdrojích, sděluje praktické informace o poskytovatelích elektronických zdrojů a cenách jejich služeb. (ICOLC, 2021)

JCDL (Joint Conference on Digital Libraries)

Joint Conference on Digital Libraries (JCDL) organizují společně ACM (Association for Computing Machinery) a IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers) od roku 2001, kdy došlo ke spojení konferencí obou institucí věnovaným digitálním knihovnám. Konference se koná každoročně, obvykle v severní Americe, v roce 2020 však byla pořádána virtuálně. JCDL je významná mezinárodní konference věnující se technické, praktické i společenské stránce digitálních knihoven. Sborník z konference byl indexován ve Scopusu v letech 2001, 2002, 2004, 2007, 2008 a 2010. (JCDL, 2020)

IATUL

Konferenci každoročně pořádá Mezinárodní asociace univerzitních knihoven IATUL. V roce 2019 se uskutečnil 40. ročník konference, v roce 2020 byla odložena kvůli pandemii. Hlavními tématy minulé konference bylo vyhledávání a zpřístupňování informací, digitální gramotnost, knihovní prostory, F.A.I.R (dohledatelný, přístupný, interoperabilní a opakovaně použitelný) výzkum, strategická spolupráce a klíčové dovednosti knihovníků. Sborník z konference byl v letech 1977, 1980, 1982, 1983 a 2002 indexován ve Scopusu. (IATUL, 2021)

WLIC (IFLA World Library and Information Congress)

WLIC pořádá IFLA, Mezinárodní federace knihovnických asociací. WLIC je profesní kongres knihovnických a informačních pracovníků, kterého se účastní zástupci knihoven z 120 zemí, jde o největší knihovnickou konferenci. Účastníkům kongres nabízí možnost networkingu a profesního rozvoje, získají také vhled do problematiky knihovnictví v hostující zemi. První ročník se uskutečnil už v roce 1928, v roce 2020 se však konference neuskutečnila kvůli pandemii COVID-19, na rok 2021 je konference plánována virtuálně. Od roku 1994 jsou sborníky z konference dostupné online na webu IFLA. (IFLA, 2020)

3.3.3 Informačně vědní konference

ISSI (International Conference on Scientometrics and Informetrics)

Konferenci organizuje Mezinárodní společnost pro scientometrii a informetrii (The International Society for Scientometrics and Informetrics) a koná se každé dva roky od roku 1993, kdy společnost vznikla. Konference navazuje na tradici několika dřívějších konferencí, která propojovala vědce se zájmem o bibliometrii, počínaje “International Conference on Bibliometrics and Theoretical Aspects of Information Retrieval”, kterou

zorganizovali Leo Egghe and Ronald Rousseau v Belgii v roce 1987. Konference se zaměřuje na kvantitativní metody měření vědy, včetně infometrie, scientometrie a webometrie. Jde o mezinárodní konferenci v pravém slova smyslu, konala se na každém kontinentu vyjma Antarktidy. Sborníky z konference jsou volně dostupné na webu ISSI. (ISSI Society, 2021)

STI (International Conference on Science and Technology Indicators)

STI se věnuje scientometrii, zejména scientometrickým indikátorům, hodnocení vědy, integritě výzkumu, otevřené vědě, altmetrii i kariérám ve vědě. Konference vznikla v roce 2010 spojením STI konference Leidenské univerzity s tradicí sahající do roku 1988 a konference ENID (European Network of Indicator Designers) založené roku 2005. Od té doby je STI organizován ENID ve spolupráci s hostující institucí. 25. ročník mezinárodní konference STI se měl konat v roce 2020, byl však odložen kvůli pandemii. V roce 2019 se STI konala dohromady s ISSI. (ENID, 2021)

INFORUM

INFORUM byla významná středo a východoevropská konference věnována profesionálním elektronickým informačním zdrojům a jejich využívání ve vědě, výzkumu, vzdělání a podnikání. Konala se každoročně mezi lety 1995-2018 a organizovala ji Albertina icome Praha s.r.o.. Sborníky ze všech ročníků jsou dostupné na webu konference. (Albertina icome Praha s.r.o., 2020)

3.3.4 Knihovědné konference

CERL Annual Seminary

Každoroční seminář CERL pořádá od roku 1999 Konsorcium evropských vědeckých knihoven (Consortium of European Research Libraries), v roce 2020 se konference uskutečnila online. Většina sborníků byla publikována v CERL Papers. Cílem CERL je zvyšovat povědomí o kulturním dědictví a zprostředkovávat a zlepšovat dosah rukopisů a starých tisků, a to jak mezi výzkumníky, tak mezi širokou veřejností. Činí tak nabízením moderních technologií knihovnám a archivům a organizováním seminářů a workshopů. (CERL, 2021)

SHARP

SHARP je konference Společnosti pro dějiny autorství, čtenářství a nakladatelství (The Society for the History of Authorship, Reading and Publishing). Konference je pořádána

od roku 1993, v roce 2020 byla odložena a místo ní se uspořádal týden virtuálních událostí SHARP in Focus. Konference je pořádána střídavě v Evropě a Severní Americe a každý rok má trochu jiné téma, např. tématem v roce 2017 bylo technologie knihy, nebo v roce 2014 to bylo náboženství knihy. Z jednotlivých ročníků jsou dostupné programy a bibliografie příspěvků, není však publikován sborník. (SHARP, 2021)

3.3.5 Interdisciplinární konference

ECIL (European Conference on Information Literacy)

ECIL je evropská konference zaměřující se na informační gramotnost, která je organizována Katedrou Informačního managementu Hacettepe university (Department of Information Management of Hacettepe University) a Katedrou informačních a komunikačních věd Záhřebské univerzity (Department of Information and Communication Sciences of Zagreb University). Koná se každoročně od roku 2013 pod patronátem UNESCO, v roce 2020 však byla odložena kvůli pandemii. Sborník z konference vzniká. (ECIL, 2021)

ISIC (Information Behavior Conference)

Konference se koná jednou za dva roky od roku 1996, v roce 2020 se uskutečnila virtuálně. Od roku 2004 jsou příspěvky do konference publikovány v časopise Information Research. Konference se tematicky zaměřuje na informační chování v různých kontextech a nahlíží na toto téma z interdisciplinárního hlediska. Konferenci typicky hostují katedry z oblasti informační vědy, kontinuitu zajišťuje ISIC Steering Committee, není však zaštiťována žádnou asociací. (First virtual ISIC conference, 2020)

Cyberspace

Konference o informacích a kyberprostoru z hlediska práva organizována právnickou fakultou Masarykovy univerzity ve spolupráci s Fakultou sociálních věd Masarykovy univerzity a Evropskou akademií práva a ICT. Cyberspace je organizována každoročně od roku 2005, v roce 2020 se konala online. Konference nevyžaduje plné texty příspěvků, jejich publikování však umožňuje ve dvou spolupracujících periodikách, v Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace a v Masaryk University Journal of Law and Technology. (Cyberspace, 2021)

The Digital Experience Conference

The Digital Experience Conference (Konference digitálního prožitku) organizuje Information Today, Inc.. Konference navazuje na tradici Gilbane konferencí, pod názvem Digital Experience Conference se však objevila až v roce 2019, v roce 2020 byla konference odložena. Konference je zaměřena na využití informačních technologií v businessu. (The Gilbane Advisor, 2021; Information Today, Inc., 2019)

CEEGS (Central and Eastern European Game Studies)

Konferenci organizují od roku 2014 výzkumníci zaměřující se na game studies ze střední a východní Evropy, zaměřením však přesahuje středoevropský region. Cílem je spojit akademiky, novináře, vývojáře i veřejnost se zájmem o digitální hry a herní studia. Kontinuitu konference zajišťuje její Steering Committee. V roce 2020 se konference neuskutečnila. Abstrakty k příspěvkům jsou publikovány před konferencí na webu. (CEEGS, 2021)

3.4 Srovnání LIS konferencí a výběr dvou konferencí pro obsahovou analýzu

V předchozí kapitole bylo představeno 20 významných mezinárodních konferencí relevantních pro LIS. Na seznamu jsou konference pokrývající LIS ze široka i takové, které se specializují na jednu oblast zájmu oboru. Tematická pestrost i specifické zaměření konferencí však odpovídají poznatkům o aktuálním stavu oboru představených v první kapitole této práce.

Zajímavé je pozorovat vliv, který pandemie COVID-19 měla na LIS konference v roce 2020. Z dvaceti zde popisovaných konferencí ji osm zrušilo či odložilo a devět převedlo do online prostoru. Tři konference se v roce 2020 konat neměly, ať už z důvodu jejich periodicity nebo definitivnímu ukončení pořádání konference.

Vzhledem k absenci kvantitativních metrik a nezávislých rankingů popsané v kapitole 3.2, výběr konferencí pro obsahovou analýzu v praktické části bude probíhat především na základě frekvence, kterou byla konference doporučována akademickými pracovníky na ÚISK a se kterou se objevovala v citačních databázích a KKL. Pouze pět konferencí bylo doporučeno více než dvakrát nezávisle na sobě: ECIL, iConference, ISSI, LIBER Annual conference a WLIC. Vzhledem k tomu, že cílem této práce je mapovat vývoj výzkumných témat v LIS, je proto potřeba vybrat konference, které mají dostatečný tematický záběr,

aby reprezentovaly současné trendy v oboru jako takovém. Tuto podmínku nespĺňuje ECIL, protože se zaměřuje jen na informační gramotnost, ISSI, jelikož se specializuje jen na infometrii, ani LIBER conference, která se zaměřuje na Evropské akademické knihovny.

Z toho nám vyplývá, že analyzovány budou sborníky ze dvou prestižních konferencí, iConference a WLIC. Obě reprezentují LIS v širokém pojetí, iConference však inklinuje spíše k informačně vědním otázkám a WLIC k prakticky zaměřeným knihovnickým. Obě jsou to velké a celosvětově významné konference s rozsáhlými sborníky a s celosvětovým přesahem.

Výběr a hodnocení konferencí je však ve své podstatě subjektivní a vzhledem k malému datasetu bude tím pádem i výsledné zmapování vývoje oboru ve své podstatě subjektivně zabarvenou reprezentací LIS.

4. Obsahová analýza vybraných ročníků sborníků WLIC a iConference

V praktické části této bakalářské práce byly analyzovány tři ročníky sborníků z konferencí WLIC a iConference časově pokrývající obor během většiny druhého desetiletí 21. století.

Cílem je zmapovat:

- jak se v čase proměňují témata představována na těchto prestižních oborových konferencích,
- jaká témata mají obě konference společná a v čem se liší a
- srovnat výsledky obsahové analýzy s výsledky literární rešerše vývoje oboru.

Vstupní hypotézou bylo, že se trendy identifikované analýzou konferencí budou blížit těm zjištěným jinými metodami a představenými v kapitole aktuální trendy LIS, avšak s větším zastoupením knihovnický orientovaných témat, jelikož je jedna z konferencí organizována profesní organizací. Očekávám proto, že výsledky budou věrněji reprezentovat i aplikovaný výzkum v oboru, který se neprojeví v datech z citačních databází.

4.1 Postup při obsahové analýze

Obsahová analýza je kvalitativní výzkumná metoda, která umožňuje precizně identifikovat témata a vztahy v textu, získat vhled do problematiky a komplexně odpovědět na výzkumné otázky. Ve srovnání se strojovým zpracováním textu je detailnější, avšak také časově náročnější a tím pádem i rozsahově omezená. Pro tuto práci byla zvolena obsahová analýza textu, protože umožní kvalitativně doplnit scientometrické studie mapující vývoj oboru o detailní vhled do vývoje oboru dle zaměření prestižních konferencí LIS.

Za tímto účelem byly zvoleny tři ročníky sborníků konferencí WLIC a iConference pokrývající osmi leté období mezi lety 2011 a 2019. Rok 2020 byl vynechán, jelikož byla WLIC ten rok zrušena v důsledku pandemie COVID-19. Toto časové období bylo zvoleno tak, aby bylo dostatečně široké a umožňovalo zmapovat vývoj oboru, a přitom také dostatečně krátké, aby vypovídalo o aktuálních trendech v dynamickém oboru úzce vázaném na technologický pokrok. Dalším krokem bylo obstarání plných textů sborníků.

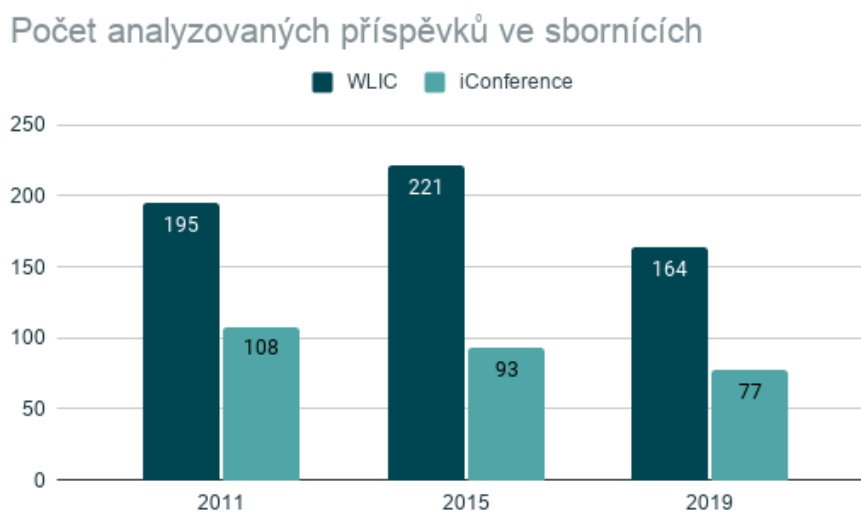
IFLA zveřejňuje plné texty příspěvků do WLIC pod licencí CC BY 4.0 ve své digitální

knihovně, v roce 2011 však ještě byly publikovány na webu konference. Příspěvky nejsou organizovány do jednotné publikace, ale hierarchicky řazeny na dny a bloky, dle programu daného ročníku. Ne ke všem blokům konference byly přidány plné texty, mohlo jít o workshop, formální ceremonii, interní poradu pracovní skupiny, nebo přednášející nemusel plný text poskytnout. Z tohoto důvodu články nemusí nezbytně reprezentovat veškerá témata, která byla na konferenci probírána, ale pouze ta, která byla publikována v rámci sborníku. Někde byly ve sborníku zahrnuté i postery, ty však do obsahové analýzy zahrnuty nebyly. Ve sborníku byly zahrnuty i příspěvky ze satelitních konferencí, ty však do analýzy zahrnuty nebyly. Většina článků byla v angličtině, některé jsou však i ve španělštině, francouzštině nebo němčině. Byl-li publikovaný anglický překlad, do analýzy byl zařazen, v opačném případě byl při obsahové analýze článek vynechán. Plné texty byly staženy 18. března 2021 v podobě pdf.

V roce 2011 se WLIC konala v San Juanu, Portoriko, a moto konference bylo *Za hranicemi knihovnictví: integrace, inovace a informace pro všechny*. Sborník obsahoval 206 příspěvků, z čehož 11 nebylo v anglickém jazyce, analyzováno tedy bylo 195 článků. V roce 2015 se konference konala v Kapském městě, Jihoafrická republika, a mottem bylo *Dynamické knihovny: přístupnost, rozvoj a transformace*. Sborník obsahoval 221 příspěvků vhodných k analýze po vyřazení 9 cizojazyčných článků a 19 článků ze satelitních setkání. V roce 2019 se konference konala v Athénách, Řecko, a mottem konference bylo *Knihovny: dialog pro změnu*. Z tohoto ročníku bylo analyzováno 164 článků ze sborníku. Vynecháno bylo 7 článků v cizích jazycích a 95 článků ze satelitních konferencí.

iConference se v roce 2011 konala v Seattlu, USA, a mottem bylo *Inspirace, integrita, smélost*. Plné texty příspěvků ve sborníku byly zveřejněny v ACM digitální knihovně, po vyřazení popisů posterů bylo zahrnuto 108 článků. V roce 2015 se konference konala v Newport Beach, USA, a mottem bylo *Tvořit, spolupracovat, oslavovat*. Sborník byl dostupný v digitální knihovně IDEALS a obsahoval 49 plných článků, 39 článků s předběžnými výsledky a 5 článků ze sekce věnované sociálním sítím. Popisy workshopů, posterů a interaktivních sekcí v analýze zahrnuté nebyly. V roce 2019 se iConference konala v Washingtonu, USA, a mottem bylo *Informace, Inkluze, Inspirace*. Zdrojem článků k analýze v tomto případě byl sborník publikovaný jako e-kniha *Information in Contemporary Society* obsahující 44 článků a 33 krátkých článků.

Celkem bylo do analýzy zahrnuto 858 článků. Bibliografické citace všech šesti sborníků jsou uvedeny v Seznamu analyzovaných sborníků na konci práce.

Obrázek č. 3: Graf počtu analyzovaných příspěvků ve sbornících v jednotlivých letech

Tento materiál byl následně kódován pomocí softwaru na obsahovou analýzu, Atlas.ti Cloud³. Postupovalo se přitom podle metody zakotvené teorie, kdy je kód indukovan z textu. Postupně byly pročitány názvy a abstrakty článků, případně další metadata, byla-li uvedena, jako jsou klíčová slova, segment konference, kde byl příspěvek prezentován, nebo afiliace autorů. Pozornost byla věnována zejména tematickému zaměření jednotlivých příspěvků, okrajově byl mapován i geografický kontext příspěvku. Kódování bylo indukované z textu během prvního čtení sborníků a následně byly kódy sjednoceny a logicky seskupeny. Jednotný kód byl aplikován i ve chvíli, kdy se ve zdrojovém textu vyskytovaly synonymní pojmy. Každému článku byly přiřazeny aspoň dva kódy. Při druhém čtení sborníků bylo zajištěno, že je kód aplikován konzistentně.

Celkem bylo použito 206 tematických kódů, které byly sdruženy do dvaceti čtyř kategorií. Z nich byly následně vyvozeny čtyři hlavní tematické klastry. Také bylo aplikováno 89 geografických kódů, které byly sdruženy do geografických regionů. Přehled použitých kódů a jejich frekvencí je součástí přílohy. Konkrétní kód byl vždy jednomu příspěvku prisuzován jen jednou, související pojmy v rámci jedné kategorie však mohly být aplikovány v jednom příspěvku paralelně, kódy tak není obvykle možné jednoduše sčítat na úrovni kategorií a klastrů. V případech, kdy tak činím, jsem manuálně zkontrolovala, že

³ <https://atlasti.com/cloud/>

4.2 Charakteristika identifikovaných trendů

Byly identifikovány čtyři hlavní navzájem provázané klastry, informační věda, knihovnictví, ICT a společnost. Každý klastr bude charakterizován v kontextu analyzovaných sborníků a popsány budou hlavní změny napříč analyzovaným časovým obdobím. Pozornost bude věnována také geografickému rozboru zaměření konferencí. Vizualizaci tematického zaměření jednotlivých sborníků pomocí word cloudů je možno vidět na obrázku č. 4. Vzhledem k tomu, že se jednotlivé sborníky liší rozsahem (viz obrázek č. 3), při srovnání se přihlíží k procentuálnímu zastoupení článků s daným kódem vzhledem k počtu článků v daném sborníku⁴. Není-li specifikováno jinak, četnosti uváděny v textu pro kód jsou souhrnné za všechny ročníky a pro obě konference.

4.2.1 Informačně vědní klastr

Tento klastr zahrnuje kategorie Infometrie, Informační chování, LIS, Organizace znalostí, Práce s daty, Věda a Typ informací. Z nich je největší kategorie **Informační chování** zahrnující informační chování obecně (41x), vyhledávání informací, informační potřebu, informované rozhodování, emoce, hodnoty a relevanci. Tato kategorie je významně zastoupena zejména na iConferenci, téma vyhledávání informací je však přítomno i na WLIC. Kódy emoce a hodnoty se objevují v kontextu zkoumání vlivu emočního stavu a osobních přesvědčení na informační chování, zejména v prostředí internetu. V roce 2019 se informačnímu chování věnovalo 20% článků, což je mírně více než v roce 2011 a výrazně víc než v roce 2015.

Kategorie **Organizace znalostí** zahrnuje témata vztahující se k organizaci a managementu znalostí, informací a dat. O managementu znalostí se ve sbornících píše v kontextu managementu informací ve firmách, knihovnách i vzdělávacích a vědeckých institucích. Organizace znalostí v sobě zahrnuje klasifikaci a tvorbu řízených slovníků. Managementu znalostí se věnují obě konference srovnatelně, organizaci znalostí mírně častěji iConference. V letech 2011 a 2015 je kategorie konstantní, v roce 2019 se objevuje méně.

Kategorie **Infomertrie** v sobě zahrnuje scientometrii, bibliometrii, webometrii, altmetrii, citační analýzu a hodnocení vědy. Přestože jde o jedno z nejvýznamnějších témat dle literární rešerše, v této analýze se téma projevuje jen okrajově (celkově 20x). Příčinou by mohla být tendence vědců scientometrický výzkum spíše prezentovat na specializovaných

⁴ počítáno jako frekvence kódu v konkrétním sborníku * 100 / počet příspěvků v daném sborníku; kód se nikdy neopakuje v rámci jednoho příspěvku ve sborníku)

scientometrických konferencích jako je ISSI nebo STI. Infomertrická témata se objevují častěji ve sbornících iConference než v WLIC, přítomna jsou však na obou konferencích. Žádné výraznější změny v čase se v této kategorii neprojevíly.

Kategorie **LIS** zahrnuje vzdělávání LIS a explicitní zmínky informační vědy a značky iSchool jako takových. O informační vědě obecně a iSchools specificky hovoří pouze iConference, a to nejintenzivněji v roce 2011. iSchools bývají obvykle zmiňovány v kontextu výzkumů zaměřených na iSchool komunitu a mapování oboru či jeho aspektů, několik článků se věnuje i teoretickým problémům oboru. Relativní absenci článků na tyto témata v letech 2015 a 2019 by bylo možné interpretovat buď tím, že se pojetí informační vědy a identita iSchools vymezilo k uspokojení iSchools komunity v předchozích letech, či jako nedostatek zájmu o tyto otázky. LIS vzdělávání je téma, které je časté v WLIC, objevuje se 38x napříč ročníky, ve sbornících iConference se objevuje 9x, obvykle v souvislosti s pojmy iSchools nebo informační věda. WLIC se o LIS vzdělávání zajímá v kontextu profesního uplatnění absolventů a vyhodnocování, zda kurikula odpovídají aktuálním požadavkům praxe.

Z hlediska **typu informací** byly rozlišovány ekonomické a finanční informace, genealogické informace, informace o náboženství, lékařské informace, politické informace, právní informace, romantické příběhy, společenskovední informace, technické informace, informace o umění, vědecké informace, viral information (informace rychle se šířící na internetu), zemědělské informace a zpravodajství. Hovořilo se o nich nejčastěji v kontextu jejich zpřístupnění prostřednictvím informačních systémů nebo v kontextu vzdělávání, zejména informační gramotnosti. Zdaleka nejvíc se obor zaměřuje na lékařské informace (zmíněny celkem 49x), a to na iConferenci i WLIC. Na druhém místě jsou až vědecké informace (zmíněny celkem 21x) a právní informace (zmíněny celkem 17x).

Kategorie **Věda** zahrnuje pojmy open access, digital humanities, interdisciplinární výzkum, crowdsourcing a dead science. Open access je v této kategorii nejvýznamnějším tématem (vyskytuje se 27x) a vztahuje se k otevřenému přístupu k vědeckým informacím, zajímají se o ně zejména vědecké knihovny. Projevuje se převážně jen ve sbornících WLIC a nejvíce příspěvků se problematice open access věnovalo v roce 2019. Digital humanities je oblast výzkumu spojující společenské vědy a výpočetní techniku, napříč analyzovanými sborníky se objevuje 13x, nejčastěji pak ve sborníku WLIC 2019. Kód byl aplikován jen

když byl explicitně použit pojem “digital humanities”. Nejčastěji se pojem vyskytuje v kontextu platform tvořících nezbytnou infrastrukturu pro digital humanities. 13x se také objevuje kód interdisciplinární výzkum, výskyt je srovnatelný u WLIC i iConference. Popisuje výzkumy zaměřené na hraniční oblast vědeckých disciplín a problematiku vytvoření informačních systémů na podporu interdisciplinárního výzkumu. Crowdsourcing se rovněž celkem vyskytuje 13 krát, z toho 9 krát na iConferenci 2015, články s tímto kódem se věnují infrastruktuře a společenským faktorům distribuce některých kroků vědeckého procesu mezi širší veřejnost. Dead science se vyskytuje pouze jednou a to ve sborníku iConference 2015, označuje problematiku zanikajících vědeckých zdrojů.

Do kategorie **Práce s daty** byly zařazeny kódy strojové zpracování textu, vizualizace informací, big data, geolokační data, open data a zpracování dat. Ve srovnání s jinými kategoriemi je poměrně malá. Více článků o práci s daty pochází z iConference. Nejfrekventovanějším kódem je strojové zpracování textu (objevuje se 21x), používané je zejména v kontextu zpracování velkého množství textového obsahu v přirozeném jazyce v informačních systémech a pro potřeby vědeckého výzkumu. O vizualizacích informací se mluví 18x, o big data a jejich vytěžování 16x. Open data byla poměrně výrazným tématem na iConferenci 2015 (zmněno 8x, t.j. v 8,6% článků), pod tímto pojmem se mluví volně dostupná data, zejména ve veřejném sektoru. Geolokační data se zmiňují v kontextu vizualizací v informačních systémech, ale i v kontextu etických otázek o využívání geolokačních dat z mobilních telefonů.

4.2.2 Knihovnický klastr

Tento klastr zahrnuje kategorie Knihovnictví, Ochrana kulturního dědictví, Katalogizace, Služby, Typ informačních zdrojů a Typ instituce. **Knihovnictví** obecně je široká kategorie zahrnující kódy označující aktivity spadající do rutiny knihovní praxe nebo se k ní úzce vážou, konkrétně digitalizace (30x), knihovní budovy (18x), měření impaktu knihoven (17x), role knihoven v budoucnosti (16x), knihovní asociace (16x), digitální kurátorství (14x), krizové řízení (12x), financování knihoven (11x), akvizice (10x), publikační činnost (10x), klíčové kompetence knihovníků (9x), standardy pro dobrou knihovní praxi (9x), knihovní akreditace (7x), dějiny knihoven (6x), leadership v knihovnách (6x), knihovní systém (5x), benchmarking knihoven (2x), vztahy mezi knihovníky a čtenáři (2x) a revize (1x). Články označené těmito kódy jsou téměř výhradně z WLIC. Digitalizace je důležitou činností pro knihovny po celé analyzované období, jehož význam spíše mírně roste. Mezi lety 2011 a 2015 došlo k výraznému nárůstu článků věnovaných měření impaktu knihoven,

v roce 2019 počet článků na toto téma mírně poklesl ve srovnání s rokem 2015, oproti roku 2011 je však téma nadále výrazné. Obdobný trend v menší míře můžeme pozorovat i u kódu publikační činnost, vztahující se k trendu akademických knihoven publikovat vědeckou činnost svých vědců v open access periodikách. Role knihoven v budoucnosti a klíčové kompetence knihovníků byly výraznými tématy v roce 2011, v následujících analyzovaných ročnících se ale vyskytují podstatně méně.

Kategorie **Služby** tvoří převážně kód informační a knihovní služby, který se napříč analyzovanými sborníky vyskytuje 65x a zahrnuje v sobě zejména články zabývající se hodnocením referenčních služeb a designem nových inovativních informačních služeb pomocí digitálních technologií. Téměř polovina všech zmínek knihovních a informačních služeb je z WLIC 2015. Doplnkově se projevují také temata popisující služby komunitního charakteru (komunitní role knihoven, 10x) nebo nabízených v prostoru knihoven (makerspace, 5x). Jednoznačně v kategorii převažují články ze sborníků WLIC.

Kategorie **Katalogizace** zahrnuje kódy autority, autorství, interoperabilita záznamů, katalogizace obecně, metadata, předmětová hesla, překlad metadat, propojená data/FRBR a standardizace. Katalogizaci obecně se věnuje 38 článků napříč analyzovanými dokumenty, převážně však z WLIC. Jde o velice konzistentní téma napříč analyzovanými ročníky. Usiluje se o standardizaci popisných metadat, které by umožnily interoperabilitu dat. Znatelná je snaha přiblížit se ideálu propojených dat a implementovat FRBR, od WLIC 2019 se mluví i o IFLA-LRM, konceptuální model jenž FRBR rozšiřuje. Z kódů v této kategorii se na iConferenci nejčastěji objevují metadata, zmiňovány jsou 9 krát.

Kategorie **Ochrana kulturního dědictví** zahrnuje archivnictví (23x), ochranu kulturního dědictví obecně (22x), speciální sbírky (16x), sbírky novin (14x), archivaci webu (9x), orální historii (míněny jsou informace, zejména historického významu, přenášeny ústní tradicí, vyskytuje se 9x), dlouhodobé uchování nosičů a přehrávačů (8x), osobní sbírky (míněno sbírky tvořeny jednotlivci pro osobní potřebu, vyskytuje se 2x), projekty národní identity (objevuje se 7x, zejména na WLIC 2011) a dějiny knižní kultury (6x). Kódy v této kategorii reflektují roli především národních knihoven uchovávat národní kulturní dědictví v jeho rozmanitých podobách a převažují ve sbornících z WLIC. Téma je poměrně konstantní napříč analyzovaným obdobím.

Z hlediska **typu instituce**, které se příspěvek na konferenci týká, nepřekvapivě převažují knihovny. Základní knihovny (93x) a akademické knihovny (87x) se objevují s obdobnou četností, národní knihovny zhruba o polovinu méně (43x) a školní knihovny už jenom 22 krát. Desetkrát nebo méně se vyskytují v sestupném pořadí: archivy, neziskové organizace, parlamentní knihovny, muzea a galerie, mobilní knihovny (míněno pohyblivé knihovny typu bibliobus), teologické knihovny, vězeňské knihovny, antikvariáty a firemní knihovny.

Co se týče **Typu informačních zdrojů** převažují elektronické informační zdroje (16x), audiovizuální díla (12x) a obrazový obsah (myšleny jsou tím zejména fotografie; kód se vyskytuje 11x). Mapovány byly také e-knihy, audioknihy, grafické romány/komiksy, literatura pro děti a zmínky o šedé literatuře, ty se však objevovaly spíše ojediněle. Elektronické informační zdroje jsou explicitně zmiňovány s postupem času méně.

4.2.3 Klastř informačních komunikačních technologií

Tento klastř zahrnuje kategorie Technologie, Internet, Informační systémy, Nová média a Design. Již z úvodního vymezení oboru vyplývá úzká provázanost LIS na informační technologie. V tomto klastru je tento efekt reprezentován a analyzován.

V Kategorii **Technologie** hovoříme o ICT, open source softwaru, mobilních aplikacích a telefonech, kyberinfrastruktuře, strojovém učení, umělé inteligenci, 3D tiskárnách, cloudových řešení, programování, virtuálních asistentech, algoritmech, tabletech, televizi a virtuální realitě. Kódy open source SW a cloudová řešení se vztahují především ke knihovním systémům. Kyberinfrastruktura je zmiňována nejčastěji v kontextu vědecké komunikace. Tato kategorie je důležitá pro iConferenci i WLIC. ICT obecně jsou v průběhu času explicitně zmiňovány méně. Nepovažovala bych to však za indikaci, že by ztrácely na důležitosti.

Kategorie **Internet** tvoří kódy sociální sítě (64x), Internet/Web 2.0 (58x) a online komunity (25x) v menší míře se vyskytly také související kódy tvůrci online obsahu (7x), Wikipedie (také 7x), doporučení, marketing, influenceři, online nakupování, online identita, sémantický web a online seznamky. Podobně jako ICT, i kód internet se v čase objevuje méněkrát, přesto nadále zůstává jedním z nejčetnějších kódů u iConference. Pozornost je v této kategorii jednoznačně věnována sociálním aspektům internetu. Sociální sítě jsou významným tématem zejména na iConferenci, kde se jim nějakým způsobem věnuje kolem 19% článků v každém analyzovaném roce, u WLIC je to méně než 3%. V

rámci sociálních sítí byly nejčastěji zmiňovány Twitter a Facebook. U kódu doporučení, který se zaměřuje na algoritmy doporučující relevantní obsah, převažují příspěvky prezentované na iConferenci. S tím souvisí i kód marketing, který obvykle odkazuje na články o cílené reklamě.

Informační systémy celkově, bez ohledu na typ, byly zmíněny 66x, z toho 44x ve sbornících WLIC a 22x ve sborníku iConference. Nejčastěji zmiňovaným typem informačního systému jsou digitální knihovny, kromě nich jsou zmiňovány také repozitáře, souborné katalogy, discovery systémy, národní bibliografie, OPAC a bibliografická databáze.

Kategorie **Nová média** zahrnuje game studies (15x), nová média (8x), digital-born média, hudbu, augmentovanou realitu, virtuální realitu a chytré hodinky. Jde spíše o malou kategorii. Články zabývající se počítačovými hrami převládají u iConference, zmínky nových médií obecně zase u WLIC, zejména v roce 2011. Kódem nová média byly označovány jen explicitní zmínky nových médií, nepřímo by sem jinak spadaly také například články zabývající se webovými stránkami a internetem, které byly vyčleněny do samostatné kategorie.

Kategorie **Design** v sobě sdružuje kódy user centered design (20x), design softwaru a informačních systémů (19x), usability a HCI (interakce člověk-počítač; také 19x), participace uživatelů, design webových stránek a design obecně. Témata věnovaná designu jsou přítomna u obou konferencí a v každém ročníku. U WLIC je design obvykle zmiňován v kontextu designu nových knihovnických služeb, ať už jde o knihovní web či aplikaci nebo lepší design fyzického prostoru, který by odpovídal potřebám uživatelů. iConference se designem zabývá v širším kontextu než WLIC.

4.2.4 Klastř společenských témat

Tento klastř zahrnuje kategorie Společenské problémy, Legislativa, Veřejná správa, Práce, Spolupráce a Vzdělávání.

Kategorie **Společenských problémů** shlukuje velké množství kódů, které reagují na nerovnosti a nefunkční aspekty ve společnosti a snaží se je řešit. V sestupném pořadí podle frekvence výskytu jde konkrétně o kódy inkluze, udržitelnost, migrace obyvatel, informační etika, lidé s postižením, národní menšiny, digitální propast, genderová rovnost,

aktivismus, duševní zdraví, senioři, venkovské oblasti, data a soukromí, dezinformace, LGBTQ, multikulturalismus, informační exploze, dobrovolnictví, informační bariéry, bezdomovci a sexuální obtěžování. Pojem inkluze označuje činnosti směřující k integraci sociálně znevýhodněných skupin do společnosti, zejména z hlediska rovnosti přístupu k informacím a napříč sborníky se objevuje 59x. U WLIC je proporční zastoupení této kategorie v čase spíše konstantní, u iConference lze pozorovat spíše snižující se tendenci. Téma udržitelnosti výrazně vzrostlo v roce 2019 na WLIC v reakci na Cíle udržitelného rozvoje OSN, téma environmentální udržitelnosti však bylo přítomno i předtím. Kód migrace obyvatel označuje jevy související s integrací cizinců a migrační krizí, v čase spíše klesá. Souvisí také s kódem národních menšin, které se věnuje dlouhodobě usazeným minoritám a domorodým obyvatelům v bývalých koloniích. Zastoupení kódu informační etiky, kterou byly označovány etické problémy spojené s používáním internetu, sběrem dat od uživatelů, umělou inteligencí, kyberzločinem a kyberbezpečností, spíše mírně roste.

Kategorie **Vzdělávání** zahrnuje informační gramotnost, děti a mládež, celoživotní, vzdělávání knihovníků, podporu čtenářství, vzdělávání (obecně), e-learning, počítačovou gramotnost, učícího knihovníka, digitální gramotnost, mediální gramotnost, gramotnost a tvořivé psaní. Rostou zmínky o e-learningu, naopak mírně klesají zmínky o celoživotním vzdělávání knihovníků a o informační gramotnosti. Vzdělávání je pro LIS důležité jednak z hlediska profesního rozvoje, jednak jako celospolečenská služba.

Kategorie **Veřejná správa** v sobě zahrnuje eGovernment, smart cities, problematiku veřejné bezpečnosti a plánování veřejného prostoru. Jde o relativně malou kategorii, eGovernment se objevuje 24x a zbylá témata spíše ojediněle. eGovernment byl na konferencích nejvíce diskutován v roce 2011 v kontextu volného a rovného přístupu k informacím o státu na internetu a obecně transparentnosti veřejné správy, v pozdějších ročnících je trend spíše sestupný.

Kategorie **Spolupráce** označuje články hovořící o aliancích mezi různými stranami, nejčastěji knihoven (24x) a vědců (21x), vyčleněna byla také mezinárodní spolupráce, týmová spolupráce a stakeholder analýza. Jiné zmínky o spolupráci byly kódovány obecně jako spolupráce, šlo například o spolupráci s neziskovou organizací, městem, místní komunitou, školou nebo soukromým sektorem. Spolupráce je v čase zmiňována spíše častěji. Tendenci k spolupráci popisuje v jednom konferenčním příspěvku na WLIC 2015

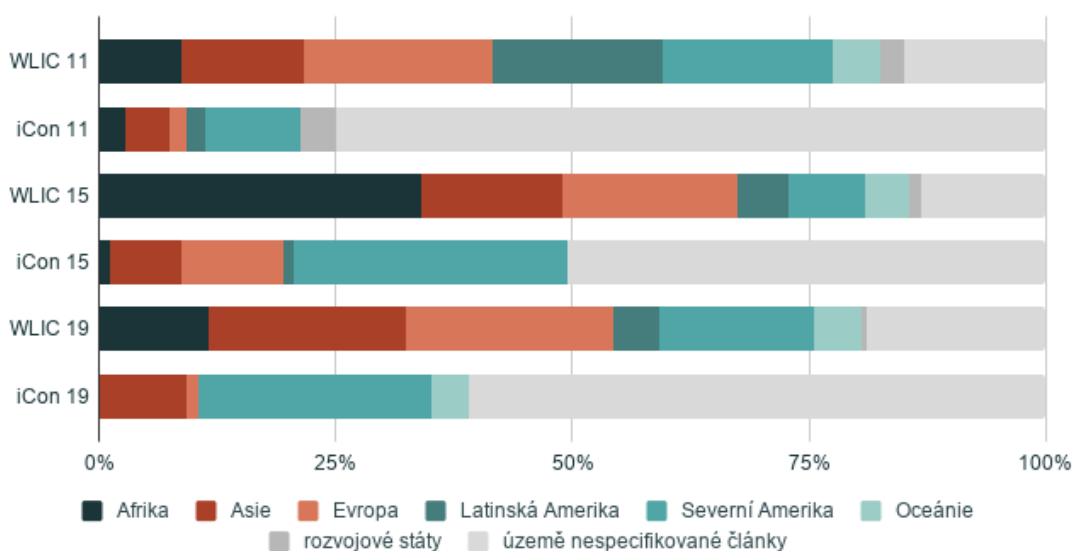
Sputore et al. následovně: *“Knihovny již nemají výlučnou roli v podpoře informačních potřeb uživatele a musí přehodnotit hodnotu tradičních služeb, včetně těch referenčních. V celém odvětví rostou požadavky na „radikální spolupráci“, aby bylo možné „výzvu přebytku“ zvládnout.”* (Sputore et al., 2015, s. 1).

Kategorie **Legislativy** je menší kategorie sledující spíše sestupný trend. Řeč je zejména o legislativě se vztahem ke knihovnám, ať už o elektronickém povinném výtisku, autorském zákoně nebo knihovních zákonech či zákonech vztahujících se k přístupu k informacím. Kategorie se výrazně častěji vyskytuje ve sbornících WLIC než iConference.

Kategorie **Práce** zahrnuje pracovní trh (15x), praxe a znalostní pracovníky (oba kódy se vyskytují 6x). Kód pracovní trh se vztahuje na příspěvky o trhu práce v knihovnictví či IT a o kariérovém poradenství. Pod kódem praxe se mluví zejména o praxích v knihovnách a pod pojmem znalostní pracovníci jsou míněny lidé, pro které jsou jejich vědomosti klíčové pro výkon práce, kód však byl aplikován jen tehdy, když se problematika týkala znalostní zaměstnanců explicitně. Tato kategorie mírně převažuje u iConference.

4.2.5 Geografické zaměření příspěvků

Procentuální rozložení geografického zaměření příspěvků v jednotlivých ročnících analyzovaných konferencí

Obrázek č. 5: Graf procentuální rozložení geografického zaměření příspěvků v jednotlivých ročnících analyzovaných konferencí

Rozdíly mezi WLIC a iConference můžeme pozorovat i dle geografického zaměření

příspěvků v konferencích, které je vizualizované na obrázku č. 4. Články byly kódovány podle národního kontextu, kterému se věnovaly, nikoli podle afiliace autorů. Příspěvky na iConferenci jsou obvykle méně závislé na národním kontextu a zaměřují se spíše na obecně platné principy. Zdaleka nejvíce příspěvků je z amerického kontextu a i část příspěvků z jiných národních kontextů na konferenci přednáší američtí vědci. Na druhou stranu, WLIC má mnohem širší zastoupení příspěvků z celého světa. Region konání má velký vliv na geografické zaměření článků, na WLIC 2011 v Portoriku bylo více příspěvků než v jiných letech z Latinské Ameriky a na WLIC 2015 v Jihoafrické republice bylo prezentováno výrazně více příspěvků o tématech v africkém kontextu. Podíl příspěvků z Evropy zůstává poměrně konstantní i v roce 2019, kdy se WLIC konala v Řecku.

4.3 Shrnutí a srovnání výsledků

Potvrdilo se, že je WLIC zaměřena spíše na aplikovaný výzkum a sdílení dobré praxe. Převládají témata vztahující se k akademickým a městským knihovnám, inovativním informačním a knihovnickým službám, společenským problémům, informační gramotnosti, LIS vzdělávání a katalogizaci. iConference se na druhou stranu častěji zabývá teoretickými otázkami oboru. Převažují témata vztahující se k internetu, sociálním sítím, informačním komunikačním technologiím a informačnímu chování. Existuje také řada témat, které se podstatně promítají u obou konferencí, jako např. informační systémy, vyhledávání znalostí, management znalostí a lékařské informace.

Identifikované tematické okruhy jsou mezi lety 2011 až 2019 poměrně konstantní, neprojeví se žádné dramatické změny. Mírně roste důraz na akademické knihovny, spolupráci, udržitelnost, e-learning a informační etiku. Naopak mírně klesá zastoupení témat migrace obyvatel, ICT a základních knihoven.

Identifikované tematické okruhy jsou podobné těm identifikovaným v zahraniční literatuře, nejbližší jsou výsledkům Figuerola et al. (2017), jenž obor mapoval dle příspěvků v oborové databázi LISA. Výsledky se v zásadě shodují také s těmi identifikovanými Onyanchou (2018), s tím rozdílem, že mezi mými výsledky není výrazně zastoupena bibliometrie. Scientometrii jako stěžejní téma v oboru za stejné období jako má analýza identifikoval také Han (2020). Tento rozdíl je pravděpodobně způsoben výběrem zdrojového materiálu k analýze, můžeme předpokládat, že se scientometrická literatura bude soustřeďovat především na specializovaných konferencích. Ma a Lund (2020) kromě trendu k infometrii identifikovali také posun zájmu směrem k informačnímu chování a

vyhledávání informací, a to na úkor článků věnovaným informačním systémům a knihovním a informačním službám. I já pozorovala významné zastoupení literatury věnované informačnímu chování a vyhledávání literatury, nebyl však pozorován úbytek literatury na téma informačních systémů a knihovních a informačních služeb. Analýza oboru provedena v této práci také obsahuje více aplikovaného výzkumu než většina studií z literární rešerše, což se částečně projevuje na vzájemných proporcích některých témat, např. městské knihovny jsou v mých výsledcích výrazněji zastoupeny než v těch od Onyancha (2018).

Celkově se ukázalo, že i sborníky z konferencí mohou být vhodným zdrojem informací o stavu oboru a mohou komplementovat výsledky zjištěné analýzou článkové literatury, zejména ve vztahu k aplikovaným aspektům oboru, které nemusí být reflektovány v citačních databázích. Na druhou stranu však mají sborníky oproti akademickým článkům i nevýhody. Doposud neexistuje autoritativní systém pro hodnocení kvality LIS konferencí, navíc sborníky LIS konferencí často mají podobu šedé literatury, což značně komplikuje sběr velkého množství sborníků s plnými texty pro potřeby analýzy.

Tato konkrétní analýza byla limitována rozsahem, pojímala pouze tři ročníky dvou konferencí a vývoj sledovala pouze v osmiletém období. Do budoucna by bylo zajímavé uskutečnit výzkum s širším rozsahem konferencí, v dlouhodobějším horizontu nebo za využití odlišných výzkumných metod.

5. Závěr

V teoretické části byla LIS definována jako interdisciplinární a transdisciplinární vědní obor zkoumající komunikované informace a informační cyklus. Zahrnuje informační chování a vyhledávání informací, infometrii, organizaci a management znalostí, informační architekturu, informační právo a etiku, knihovní služby, informační gramotnost, budování a správu fondu, katalogizaci a dějiny knihovnictví. V Českém prostředí pod obor spadají i dějiny knižní kultury. V poslední době se LIS také významně zajímá o nová média, zejména o sociální sítě.

V kapitole Konference bylo představeno 20 významných mezinárodních oborových konferencí tematicky pokrývající celé spektrum LIS. Některé z nich jsou zaměřeny široce, jiné se specializují na jednu subdisciplínu LIS nebo na jedno interdisciplinární téma, které spadá do zájmu LIS. Představeny také byly scientometrické metriky používané pro měření prestiže konferencí. Pozornost byla věnována jednak obecným indikátorům, jako je acceptance rate, počet článků publikovaných v konferenci nebo specifická konference, tak i komplexnějším metrikám jako impakt faktor konference nebo CCA a rankingovým klasifikacím jako je CORE Conference Ranking. Žádný autoritativní ranking však pro LIS konference dosud neexistuje a ani elementárnější metriky nejsou lehce zjistitelné pro většinu zmiňovaných konferencí. Proto se přistoupilo k subjektivnímu výběru konferencí pro obsahovou analýzu podle kvalitativního hodnocení konferencí na základě doporučení vědeckých pracovníků na ÚISK.

V praktické části byly pomocí metody obsahové a kritické analýzy textu a dle zakotvené teorie kódovány abstrakty příspěvků ve sbornících IFLA WLIC a iConference z let 2011, 2015 a 2019. Bylo zjištěno, že je tematická struktura LIS v analyzovaném období převážně konstantní. Identifikovány byly čtyři tematické klastry, Informační věda, Knihovnictví, Společnost a ICT. U WLIC převládají témata vztahující se k akademickým a městským knihovnám, inovativním informačním a knihovnickým službám, společenským problémům, informační gramotnosti, LIS vzdělávání a katalogizaci. U iConference na druhou stranu převažují témata vztahující se k internetu, sociálním sítím, informačním komunikačním technologiím a informačnímu chování. Existuje také řada témat, které se podstatně promítají u obou konferencí, jako např. informační systémy, vyhledávání

Identifikovaná tematická struktura oboru v zásadě odpovídá té zjištěné v literární rešerši studií mapující vývoj LIS. Mezi hlavní zjištěné rozdíly patří to, že v mé analýze jsou více zastoupena témata vztahující se k aplikovanému výzkumu v knihovnictví, a že naopak téma infometrie je v mé analýze podstatně méně často zastoupeno než v jiných analýzách oboru.

Přínos této práce spočívá v analýze trendů v oboru dle konferenčních příspěvků, což je oblast značně neprobádaná. V LIS se mapování vývoje oboru soustředí téměř výhradně na články v akademických periodikách. Tato práce však demonstruje, že i analýza konferenčních příspěvků může úspěšně zachycovat tematické složení oboru. Výhodou tohoto přístupu je zejména lepší zachycení aplikovaného výzkumu v oboru a výsledky analýz konferenčních sborníků mohou komplementovat studiím zaměřeným na akademické články.

Vzhledem k časové náročnosti zvolené výzkumné metody je rozsah vybraných konferencí a ročníků omezený, což má dopad i na zobecnitelnost výsledků. V navazujících výzkumech by mohlo být zajímavé aplikovat na mapování vývoje LIS dle příspěvků v konferencích metodu strojového zpracování textu, což umožní zachycení širšího spektra oborových konferencí a delšího časového období. Velmi zajímavé by mohlo být v navazujícím výzkumu zejména srovnání výsledků strojové analýzy abstraktů v rámci stejného datasetu s touto prací a zjistit, o kolik je obsahová analýza přesnější a přínosnější než automatizované přístupy. V neposlední řadě tato práce odhalila chybný ranking LIS konferencí, což by také mohlo být podnětným tématem pro další výzkum v oblasti LIS konferencí.

Seznam zdrojů

Albertina icome Praha s.r.o. (©2020). *INFORUM* [online]. Albertina icome Praha s.r.o. [cit. 27.2.2021]. Dostupné z: <https://www.inforum.cz/>
[<https://web.archive.org/web/20190129102920/https://www.inforum.cz/cs/>].

ALMENDRA, Vinicius da et al. (2015). Ranking Computer Science Conferences Using Self-Organizing Maps with Dynamic Node Splitting. *Scientometrics* [online]. **102** (1), 267–83 [cit. 28.1.2021]. ISSN 01389130. DOI 10.1007/s11192-014-1436-y. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11192-014-1436-y>.

BAWDEN, David a Lyn ROBINSON (2016). Library and Information Science. In: *The International Encyclopedia of Communication Theory and Philosophy* [online]. Wiley Online Library, 1–5 [cit. 20.1.2021]. DOI <https://doi.org/10.1002/9781118766804.wbiect113>.

CEEGS ([2021]). *CEEGS: Central and Eastern European Game Studies 2019* [online]. CEEGS [cit. 4.3.2021]. Dostupné z: <https://2019.ceegs.eu/>
[<https://web.archive.org/web/20201230123441/https://2019.ceegs.eu/>]

CEJPEK, Jiří (2002). Vývoj knihoven a knihovnictví v Československu v letech 1918–1938. In: *Dějiny knihoven a knihovnictví*. Praha: Karolinum, 2002, s. 181–232. ISBN 978-80-246-0323-0.

CEJPEK, Jiří (2005). *Informace, komunikace a myšlení: úvod do informační vědy*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1037-5.

CERL (2021). Conferences, Seminars & Workshops. *Consortium of European Research Libraries* [online]. CERL, last modified: 2021/2/24 [cit. 27.2.2021]. Dostupné z: <https://www.cerl.org/services/seminars/main>
[<https://web.archive.org/web/20201204085446/https://www.cerl.org/services/seminars/main>].

CoLIS10 ([2019]). *Conceptions of Library and Information Science 10th international*

conference [online]. Ljubljana: Department of Library and Information Science and Book Studies at Faculty of Arts, University of Ljubljana.

Archivní verze z 21.7.2019 [cit. 3.3.2021]. Dostupné z: _

<https://web.archive.org/web/20190721061659/http://oddelki.ff.uni-lj.si/biblio/colis/>.

Computing Research & Education (©2016). *CORE Rankings Portal* [online].

Computing Research & Education. [cit. 27.2.2021]. Dostupné z:

<https://www.core.edu.au/conference-portal>

[<https://web.archive.org/web/20210423114427/https://www.core.edu.au/conference-portal>]

Cyberspace (©2021). *Cyberspace* [online]. Brno: Ústav práva a technologií, Právnická fakulta MU. [cit. 5.3.2021]. Dostupné z: <https://cyberspace.muni.cz/>

[<https://web.archive.org/web/20210116230211/https://cyberspace.muni.cz/>]

DAUD, Ali et al. (2019). Correlational analysis of topic specificity and citations count of publication venues. *Library Hi Tech* [online]. **37**(1), 8-18 [cit. 1.2.2021]. ISSN 07378831. DOI <http://dx.doi.org/10.1108/LHT-03-2018-0042>.

DORA, Mallikarjun a H. Anil KUMAR (2020). National and international trends in library and information science research: A comparative review of the literature. *IFLA Journal* [online]. **46**(3), 234-249 [cit. 20.2.2021]. DOI 10.1177/0340035219886610. Dostupné z: <https://www.ifla.org/publications/ifla-journal>.

EAHIL ([2021]). EAHIL Workshop 2021. *EAHIL European Association for Health Information and Libraries* [online]. EAHIL, [cit. 5.3.2021]. Dostupné z:

<http://eahil.eu/events/>

[<https://web.archive.org/web/20201229215745/http://eahil.eu/events/>]

ECIL ([2021]). *European Conference on Information Literacy (ECIL)* [online]. ECIL, [cit. 28.2.2021]. Dostupné z: <http://ilconf.org/>

[<https://web.archive.org/web/20210125202631/http://ilconf.org/>].

ENID (©2021). STI Indicators Conference Series. *European Network of Indicator Designers* [online]. ENID, [cit. 27.2.2021]. Dostupné z: <https://enid-europe.eu/index.php?>

[id=confSeries \[https://web.archive.org/web/20201230162935/https://www.enid-europe.eu/index.php?id=confSeries\]](https://web.archive.org/web/20201230162935/https://www.enid-europe.eu/index.php?id=confSeries)

FIGUEROLA, Carlos G., Francisco Javier GARCÍA MARCO a María PINTO (2017). Mapping the evolution of library and information science (1978–2014) using topic modeling on LISA. *Scientometrics* [online]. 112, 1507–1535 [cit. 1.2.2021]. ISSN 1588-2861. DOI 10.1007/s11192-017-2432-9. Dostupné z: <https://rdcu.be/b34ss>.

First virtual ISIC conference ([2020]) [online]. South Africa: University of Pretoria. Archivní verze z 28.5.2020 [cit. 28.2.2021]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20200528113732/http://isic2020.co.za/>.

HAMILTON, Jennifer S., Heather C. PLAISANCE a Blair STAPLETON (2017). LLA Conference Programming Trends: 2007-17: A Decade of Collegiality in a Rapidly Changing Information Landscape. *Louisiana Libraries* [online]. 80(2), 21–27 [cit. 22.1.2021]. ISSN 1535-2102. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=lxh&AN=133128082&lang=cs&site=ehost-live&scope=site>.

HAN, Xiaoyao (2020). Evolution of research topics in LIS between 1996 and 2019: an analysis based on latent Dirichlet allocation topic model. *Scientometrics* [online]. 125(3), 2561–2595 [cit. 7.2.2021]. ISSN 0138-9130. DOI 10.1007/s11192-020-03721-0. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11192-020-03721-0>.

HJØRLAND, Birger (2018). Library and Information Science (LIS), Part 1. *Knowledge Organization* [online]. 45(3), 232-254 [cit. 17.12.2020]. ISSN: 09437444. DOI 10.5771/0943-7444-2018-3-232.

HODONU-WUSU, James Oluwaseyi a Gift Nneka LAZARUS (2018). Major Trends in Lis Research: A Bibliometric Analysis. *Library Philosophy & Practice* [online]. 1–21 [cit. 8.1.2021]. ISSN 1522-0222. Dostupné z: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=shib&custid=s1240919&direct=true&db=edselc&AN=edselc.2-52.0-85057446973&site=eds-live&scope=site&lang=cs>.

HSIAO, Tsung-Ming a Kuang-hua CHEN (2020). The dynamics of research subfields for library and information science: an investigation based on word bibliographic coupling. *Scientometrics* [online]. **125**(1), 717–737 [cit. 10.2.2021]. ISSN 0138-9130. DOI 10.1007/s11192-020-03645-9.

IATUL ([2021]). Shifting Sands and Rising Tides: Leading Libraries through Innovation. *IATUL* [online]. [cit. 5.3.2021]. Dostupné z: <https://www.iatul.org/archive/conference/2019/iatul2019.conferenceonline.com.au/index.html>.

ICOLC ([2021]). *ICOLC: International Coalition of Library Consortia* [online]. [cit. 27.2.2021]. Dostupné z: <https://icolc.net/>
[<https://web.archive.org/web/20210126193640/https://icolc.net/>].

IFLA (2020). IFLA World Library and Information Congress. *IFLA* [online]. 17. 12. 2020 [cit. 27.2.2021]. Dostupné z: <https://www.ifla.org/annual-conference>
[<https://web.archive.org/web/20210211155037/https://www.ifla.org/annual-conference>].

Information Today, Inc. (©2019). *Digital Experience Conference 2020* [online]. Information Today, Inc., [cit. 27.2.2021]. Dostupné z: <http://digitalexperienceconference.com/2020/Default.aspx>
[<https://web.archive.org/web/20210420144637/http://digitalexperienceconference.com/2020/Default.aspx>].

International Conference on Library and Information Science ([2020]). *LiS* [online]. [cit. 4.3.2021]. Dostupné z: <https://iconlis.org/>
[<https://web.archive.org/web/20210211011053/https://iconlis.org/>].

iSchools Inc. ([2021]). About the iConference. *iSchools: Leading and Promoting the Information Field* [online]. [cit. 27.2.2021]. Dostupné z: <https://ischools.org/About-the-iConference>.

ISKO (2020). International conferences. *ISKO: International Society for Knowledge*

Organization [online]. 10. 11. 2020 [cit. 27.2.2021]. Dostupné z:

<https://www.isko.org/events.html>

[<https://web.archive.org/web/20201104064700/https://www.isko.org/events.html>].

ISSI Society (© 2021). Visit our Conferences. *ISSI* [online]. [cit. 27.2.2021]. Dostupné z:

<https://www.issi-society.org/conferences/>

[<https://web.archive.org/web/20201201151636/https://www.issi-society.org/conferences/>]

JCDL (© 2020). About JCDL & Past Conferences. *JCDL 2020 Virtual Conference*

[online]. Wuhan: ACM/IEEE. [cit. 4. 3. 2021]. Dostupné z:

<https://2020.jcdl.org/AboutJCDLAndPastConferences.html>

[<https://web.archive.org/web/20210304104329/https://2020.jcdl.org/AboutJCDLAndPastConferences.html>]

KIV. knihovnictví a informační věda, knihovní a informační věda (2021). In: *KZK:*

Databáze zkratk pro knihovnictví a informační obory [online]. Praha : Národní knihovna

ČR, 1990- [cit. 2021-02-14]. Dostupné z: <https://aleph.nkp.cz/F/?>

[func=direct&doc_number=000017065&local_base=KZK](https://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000017065&local_base=KZK).

LANG, Raynell et al (2020). Evaluating medical conferences: the emerging need for a

quality metric. *Scientometrics* [online]. Dordrecht: Springer Nature B.V. **122**(1), 759-764

[cit. 2.2.2021]. ISSN 01389130. DOI <http://dx.doi.org/10.1007/s11192-019-03291-w>.

LEE, Danielle H. (2019). Predictive power of conference-related factors on citation rates

of conference papers. *Scientometrics* [online]. **118**(1), 281–304 [cit. 2.2.2021]. ISSN

01389130. DOI 10.1007/s11192-018-2943-z. Dostupné z:

<https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs11192-018-2943>.

LIBER Europe ([2021]). *LIBER 2021: Libraries and Open Knowledge* [online]. LIBER

Europe [cit. 27.2.2021]. Dostupné z: <https://liberconference.eu/>

[<https://web.archive.org/web/20210116182845/https://liberconference.eu/>].

LIBER ([2021]). *LIBER* [online]. LIBER [cit. 27.2.2021]. Dostupné z:

<https://libereurope.eu/>

[<https://web.archive.org/web/20210109184236/https://libereurope.eu/>].

LIU, Guoying a Le YANG (2019). Popular research topics in the recent journal publications of library and information science. *Journal of Academic Librarianship* [online]. **45**(3), s. 278–287 [cit. 10.2.2021]. ISSN 00991333. DOI 10.1016/j.acalib.2019.04.001.

LI, Xiancheng, Wenge RONG, Haoran SHI, Jie TANG a Zhang XIONG (2018). The Impact of Conference Ranking Systems in Computer Science: A Comparative Regression Analysis. *Scientometrics* [online]. **116**(2), 879–907 [cit. 3.1.2021]. ISSN 01389130. DOI 10.1007/s11192-018-2763-1.

LOIZIDES, Orestis-Stavros a Polychronis KOUTSAKIS (2017). On evaluating the quality of a computer science/computer engineering conference. *Journal of Informetrics* [online]. **11**(2), 541–552 [cit. 3.2.2021]. ISSN 17511577. DOI 10.1016/j.joi.2017.03.008.

LORENZ, Michal (2016). Mapování kurikula: vývoj oboru Informačních studií a knihovnictví v Brně. *ProInflow: časopis pro informační vědy* [online], **8**(1) [cit. 12.1.2021]. ISSN 1804-2406. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/journals/index.php/proinflow/article/view/1221/1491>.

MA, Jinxuan a Brady LUND (2020). The evolution of LIS research topics and methods from 2006 to 2018: A content analysis. *Proceedings of the Association for Information Science & Technology* [online]. **57**(1), 1–10 [cit. 10.2.2021]. ISSN 23739231. DOI 10.1002/pra2.241.

MEHO, Lokman I. (2019). Using Scopus's CiteScore for assessing the quality of computer science conferences. *Journal of Informetrics* [online]. **13**(1), 419–433 [cit. 5.2.2021]. ISSN 17511577. DOI 10.1016/j.joi.2019.02.006.

MUBIN, Omar, Abdullah Al MAHMUD a Muneeb AHMAD (2017). HCI down under: reflecting on a decade of the OzCHI conference. *Scientometrics* [online]. **112**(1), s. 367-382 [cit. 5.2.2021]. ISSN 01389130. DOI <http://dx.doi.org/10.1007/s11192-017-2293-2>.

ONYANCHA, Omwoyo Bosire (2018). Forty-Five Years of LIS Research Evolution, 1971–2015: An Informetrics Study of the Author-Supplied Keywords. *Publishing Research Quarterly* [online]. 2018, **34**(3), s. 456-470 [cit. 10.2.2021]. ISSN 10538801. DOI <http://dx.doi.org/10.1007/s12109-018-9590-3>.

PETRUSEK, Miloslav (2018). Prestiž. *Sociologická encyklopedie* [online]. Zdeněk R. NEŠPOR, ed.. Sociologický ústav AV ČR. 10. 11. 2018 [cit. 28.2.2021]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Presti%C5%BE>
[<https://web.archive.org/web/20200528105802/https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Presti%C5%BE>]

SHARP (© 2021). Conferences. *SHARP: The Society for the History of Authorship, Reading and Publishing* [online]. SHARP [cit. 27.2.2021]. Dostupné z: <https://www.sharpweb.org/main/conferences/>
[https://web.archive.org/web/2020*/https://www.sharpweb.org/main/conferences/]

SPUTORE et al. (2015). Sustainable academic libraries in Australia: exploring ‘radical collaborations’ and implications for reference services. In: *IFLA WLIC 2015 - Cape Town, South Africa* [online]. IFLA [cit. 18.3.2021]. Dostupné z: <http://library.ifla.org/1078/>
[<https://web.archive.org/web/20201130084604/http://library.ifla.org/1078/>]

STODOLA, Jiří (2010). Předmět informační vědy a informační vzdělávání. *ProInflow*. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, **2**(2) [cit. 21.12.2020]. DOI: <https://doi.org/10.5817/ProIn2010-2-7>. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/journals/index.php/proinflow/article/view/2010-2-7>.

The Gilbane Advisor (©2021). *Gilbane’s Digital Experience Conference 2019* [online]. The Gilbane Advisor, [cit. 27.2.2021]. Dostupné z: <https://gilbane.com/entity/gilbanes-digital-experience-conference-2019/>
[<https://web.archive.org/web/20210126174618/https://gilbane.com/entity/gilbanes-digital-experience-conference-2019/>]

UĞUR, Naciye Güliz a Adem AKBIYIK (2018). Emerging Trends in IS Research: A Co-word Analysis (2007–16). *Canadian Journal of Information & Library Sciences* [online]. **(42)**3–4, 228–248 [cit. 8.1.2021]. ISSN 1195-096X. DOI 10.3138/cjils.e17065. Dostupné

z: <http://search.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=lxh&AN=139887909&lang=cs&site=ehost-live&scope=site>.

ÚISK ([2021]). Magisterské studium. *Ústav informačních studií a knihovnictví Filozofická fakulta Univerzita Karlova* [online]. © 2015 [cit. 12.2.2021]. Dostupné z: <https://uisk.ff.cuni.cz/cs/studium/magisterske-studium/> [<https://wayback.webarchiv.cz/wayback/20201021185255/https://uisk.ff.cuni.cz/cs/studium/magisterske-studium/>]

WINKLER, Bea a Péter KISZL (2020). Academic libraries as the flagships of publishing trends in LIS: a complex analysis of rankings, citations and topics of research. *Journal of Academic Librarianship* [online]. 46(5) [cit. 8.1.2021]. ISSN 0099-1333. DOI 10.1016/j.acalib.2020.102223.

Seznam analyzovaných sborníků

iConference '11: Proceedings of the 2011 iConference [online]. Association for Computing Machinery, New York, USA. [cit. 18.3.2021]. ISBN: 978-1-4503-0121-3. Dostupné z: <https://dl.acm.org/doi/proceedings/10.1145/1940761>.

iConference 2015 [online]. University of Illinois, 2015. [cit. 18.3.2021]. Dostupné z: <https://www.ideals.illinois.edu/handle/2142/73276>.

IFLA WLIC 2015 - Cape Town, South Africa [online]. IFLA, 2015. [cit. 18.3.2021]. Dostupné z: <http://library.ifla.org/view/conferences/2015/>.

IFLA WLIC 2019 - Athens, Greece - Libraries: dialogue for change [online]. IFLA, 2019. [cit. 18.3.2021]. Dostupné z: <http://library.ifla.org/view/conferences/2019/>.

Information in Contemporary Society: 14th International Conference, iConference 2019, Washington, DC, USA, March 31–April 3, 2019, Proceedings. Natalie Greene TAYLOR, Caitlin CHRISTIAN-LAMB, Michelle H. MARTIN a Bonnie NARDI, ed.. Switzerland: Springer, 2019. ISBN 978-3-030-15742-5. DOI <https://doi.org/10.1007/978-3-030-15742-5>.

World Library and Information Congress : 77th IFLA General Conference and Assembly

[online]. IFLA, 2011. [cit. 18.3.2021]. Dostupné z:

<https://www.ifla.org/past-wlic/2011/programme-and-proceedings-full-printable.htm>.

[<https://web.archive.org/web/20170205005358/https://www.ifla.org/past-wlic/2011/programme-and-proceedings-full-printable.htm>]

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Vizualizace provázanosti autorských klíčových slov vyskytujících se v LIS literatuře víc jak 50 krát (Onyancha, 2018, s. 465)	18
Obrázek č. 2: Vizualizace vztahů mezi subdisciplíny LIS mezi lety 2014 a 2018 (Hsiao a Chen, 2020, s. 734)	21
Obrázek č. 3: Graf počtu analyzovaných příspěvků ve sbornících v jednotlivých letech	38
Obrázek č. 4: Procentuální rozložení geografického zaměření příspěvků v jednotlivých ročnících analyzovaných konferencí	39
Obrázek č. 5: Word cloud vizualizace frekvencí přiřazení kódů článkům ve sbornících	47

Seznam příloh

Příloha č. 1: Přehled použitých tematických kódů a jejich frekvencí

Klastr	Kategorie	Kód	WLIC	iCon	WLIC	iCon	WLIC	iCon
			11	11	15	15	19	19
ICT	Design	design	0	1	0	1	1	2
ICT	Design	design SW a informačních systémů	0	9	0	8	0	2
ICT	Design	design webových stránek	5	0	0	3	0	2
ICT	Design	participace uživatelů	0	6	1	3	2	1
ICT	Design	usability/HCI	0	7	1	3	1	7
ICT	Design	user centered design	7	3	5	2	2	1
ICT	Informační systémy	bibliografická databáze	1	0	1	0	0	0
ICT	Informační systémy	digitální knihovna	3	1	11	3	4	1
ICT	Informační systémy	discovery systémy	0	0	2	0	1	0
ICT	Informační systémy	informační systémy	5	11	21	9	18	2
ICT	Informační systémy	národní bibliografie	0	0	2	0	1	0

ICT	Informační systémy	OPAC	1	1	0	1	0	0
ICT	Informační systémy	repozitáře	0	0	1	0	5	0
ICT	Informační systémy	souborný katalog	0	0	3	0	1	0
ICT	Internet	doporučení	0	2	0	0	1	3
ICT	Internet	Facebook	1	3	1	0	0	1
ICT	Internet	influenciři	0	0	0	1	0	3
ICT	Internet	Internet/Web 2.0	9	23	5	10	2	9
ICT	Internet	marketing	2	3	0	0	0	0
ICT	Internet	online identita	0	1	0	1	0	2
ICT	Internet	online komunity	0	14	0	7	0	4
ICT	Internet	online nakupování	0	3	0	0	0	2
ICT	Internet	online seznamky	0	1	0	0	0	0
ICT	Internet	sémantický web	2	0	0	0	2	0
ICT	Internet	sociální sítě (obecně)	5	20	6	17	1	15
ICT	Internet	tvůrci online obsahu	0	2	0	4	0	1
ICT	Internet	Twitter	0	3	0	2	0	5
ICT	Internet	Wikipedie (a další Wiki projekty)	0	5	0	0	2	0
ICT	Nová média	augmentovaná realita	1	1	0	1	1	0
ICT	Nová média	chytré hodinky	0	0	0	1	0	1
ICT	Nová média	digital-born media	0	0	5	0	0	1
ICT	Nová média	game studies	0	6	1	0	2	6
ICT	Nová média	hudba	0	2	2	1	0	1
ICT	Nová média	nová média	5	2	0	0	1	0
ICT	Technologie	3D tiskárny	0	0	1	2	1	0
ICT	Technologie	algoritmy	0	0	0	0	0	2
ICT	Technologie	cloudová řešení	0	1	2	0	0	1
ICT	Technologie	ICT (obecně)	7	17	7	5	4	3
ICT	Technologie	kyberinfrastruktura	0	2	0	5	2	0
ICT	Technologie	mobilní aplikace	1	3	1	3	4	2
ICT	Technologie	mobilní telefony	1	4	1	2	1	1
ICT	Technologie	open source SW	2	2	5	1	4	1
ICT	Technologie	programování	0	1	0	0	1	1
ICT	Technologie	strojové učení	0	2	0	2	2	2
ICT	Technologie	tablety	1	1	0	0	0	0
ICT	Technologie	televize	0	1	0	0	0	0
ICT	Technologie	umělá inteligence	0	0	0	0	4	2
ICT	Technologie	virtuální asistenti/internet of things	0	0	0	0	0	3
ICT	Technologie	virtuální realita	0	0	0	0	1	0

Informační věda	Infometrie	altmetrie	0	0	1	2	0	1
Informační věda	Infometrie	bibliometrie	0	1	0	0	1	0
Informační věda	Infometrie	citační analýza	1	2	0	1	1	0
Informační věda	Infometrie	hodnocení vědy	1	0	0	1	2	1
Informační věda	Infometrie	scientometrie	0	0	0	0	0	2
Informační věda	Infometrie	webometrie	0	2	0	0	0	0
Informační věda	Informační chování	emoce	0	1	0	1	1	6
Informační věda	Informační chování	hodnoty	1	4	0	4	0	4
Informační věda	Informační chování	informační chování	1	17	1	6	1	15
Informační věda	Informační chování	informační potřeba	1	5	5	1	0	6
Informační věda	Informační chování	informované rozhodování	0	2	1	0	0	0
Informační věda	Informační chování	komunikace	0	5	0	0	0	2
Informační věda	Informační chování	relevance	0	1	1	1	0	1
Informační věda	Informační chování	vyhledávání informací	5	14	2	9	5	5
Informační věda	LIS	informační věda	0	7	0	1	0	4
Informační věda	LIS	iSchools	0	11	0	1	0	1
Informační věda	LIS	LIS vzdělávání	16	7	10	2	12	0
Informační věda	Organizace znalostí	management znalostí	2	8	9	7	4	1
Informační věda	Organizace znalostí	organizace znalostí	3	8	2	7	1	0
Informační věda	Práce s daty	big data	0	3	1	6	2	4
Informační věda	Práce s daty	geolokační data	0	3	2	1	1	1
Informační věda	Práce s daty	open data	0	0	0	8	1	3
Informační věda	Práce s daty	strojové zpracování textu	0	1	1	6	5	8
Informační věda	Práce s daty	vizualizace informací	0	5	2	3	4	4
Informační věda	Práce s daty	zpracování dat	0	0	0	1	0	0
Informační věda	Typ informací	ekonomické/finanční informace	0	0	0	1	3	0
Informační věda	Typ informací	genealogické informace	0	0	2	0	2	1
Informační věda	Typ informací	informace o náboženství	2	0	0	0	4	0
Informační věda	Typ informací	informace o umění	4	0	4	1	3	0
Informační věda	Typ informací	lékařské informace	7	12	13	5	0	12
Informační věda	Typ informací	politické informace	0	1	1	3	0	2
Informační věda	Typ informací	právní informace	3	0	8	1	5	0
Informační věda	Typ informací	romantické příběhy	0	0	0	0	2	0

Informační věda	Typ informací	společenskovední informace	5	3	0	0	2	1
Informační věda	Typ informací	technické informace	3	0	2	1	1	0
Informační věda	Typ informací	vědecké informace	1	7	6	0	1	6
Informační věda	Typ informací	viral information	0	2	0	0	0	0
Informační věda	Typ informací	zemědělské informace	3	0	5	0	0	0
Informační věda	Typ informací	zpravodajství	0	4	0	0	0	4
Informační věda	Věda	crowdsourcing	0	2	0	8	1	1
Informační věda	Věda	dead science	0	0	0	0	0	1
Informační věda	Věda	digital humanities	1	2	2	0	7	1
Informační věda	Věda	interdisciplinární výzkum	4	5	1	0	2	1
Informační věda	Věda	open access	6	2	5	1	12	1
Knihovnictví	Katalogizace	authority	4	0	1	0	2	0
Knihovnictví	Katalogizace	autorství	0	2	0	0	0	0
Knihovnictví	Katalogizace	interoperabilita záznamů	5	3	3	0	3	0
Knihovnictví	Katalogizace	katalogizace	11	1	12	1	13	0
Knihovnictví	Katalogizace	metadata	1	3	7	5	8	1
Knihovnictví	Katalogizace	předmětová hesla	2	0	0	0	0	0
Knihovnictví	Katalogizace	překlad metadat	3	0	0	0	0	0
Knihovnictví	Katalogizace	propojená data/FRBR	11	0	6	1	9	1
Knihovnictví	Katalogizace	standardizace	0	0	4	2	3	0
Knihovnictví	Knihovnictví	akvizice	7	0	2	0	1	0
Knihovnictví	Knihovnictví	benchmarking knihoven	0	0	1	0	1	0
Knihovnictví	Knihovnictví	dějiny knihoven	0	0	5	0	1	0
Knihovnictví	Knihovnictví	digitalizace	5	1	11	3	10	0
Knihovnictví	Knihovnictví	digitální kurátorství	4	2	3	0	3	2
Knihovnictví	Knihovnictví	financování knihoven	5	1	4	0	1	0
Knihovnictví	Knihovnictví	klíčové kompetence knihovníků	6	0	2	0	1	0
Knihovnictví	Knihovnictví	knihovní akreditace	0	0	6	0	1	0
Knihovnictví	Knihovnictví	knihovní asociace	4	0	5	0	7	0
Knihovnictví	Knihovnictví	knihovní budovy	5	0	9	0	4	0
Knihovnictví	Knihovnictví	knihovní systém	0	1	2	0	2	0
Knihovnictví	Knihovnictví	krizové řízení	0	0	4	0	7	1
Knihovnictví	Knihovnictví	leadership v knihovnách	3	0	1	0	2	0
Knihovnictví	Knihovnictví	měření impaktu knihoven	1	0	10	0	6	0
Knihovnictví	Knihovnictví	publikační činnost	0	0	6	0	4	0

Knihovnictví	Knihovnictví	revize	0	0	0	0	1	0
Knihovnictví	Knihovnictví	role knihoven v budoucnosti	10	0	2	0	4	0
Knihovnictví	Knihovnictví	standarty pro dobrou knihovní praxi	1	0	6	0	2	0
Knihovnictví	Knihovnictví	vztahy mezi knihovníky a čtenáři	0	0	0	0	2	0
Knihovnictví	Ochrana kulturního dědictví	archivace webu	1	0	7	0	1	0
Knihovnictví	Ochrana kulturního dědictví	archivnictví	5	1	7	1	8	1
Knihovnictví	Ochrana kulturního dědictví	dějiny knižní kultury	4	0	1	0	1	0
Knihovnictví	Ochrana kulturního dědictví	dlouhodobé uchovávání nosičů a přehrávačů	6	0	1	0	1	0
Knihovnictví	Ochrana kulturního dědictví	ochrana kulturního dědictví	3	0	11	0	5	3
Knihovnictví	Ochrana kulturního dědictví	orální historie	3	1	2	0	3	0
Knihovnictví	Ochrana kulturního dědictví	osobní sbírka	0	1	0	0	0	1
Knihovnictví	Ochrana kulturního dědictví	projekty národní identity	6	0	1	0	0	0
Knihovnictví	Ochrana kulturního dědictví	sbírky novin	1	0	7	0	6	0
Knihovnictví	Ochrana kulturního dědictví	speciální sbírky	4	0	5	2	4	1
Knihovnictví	Služby	akce v knihovně	1	0	1	0	3	0
Knihovnictví	Služby	informační a knihovní služby	17	5	26	4	13	0
Knihovnictví	Služby	komunitní role knihoven	2	2	4	0	2	0
Knihovnictví	Služby	maker space	0	0	0	2	3	0
Knihovnictví	Typ instituce	akademické knihovny	26	2	26	0	32	1
Knihovnictví	Typ instituce	antikvariáty	0	0	0	0	1	0
Knihovnictví	Typ instituce	archivy	2	0	2	0	6	0
Knihovnictví	Typ instituce	firmitní knihovny	0	0	1	0	0	0
Knihovnictví	Typ instituce	mobilní knihovna	0	0	1	0	2	0
Knihovnictví	Typ instituce	muzea a galerie	0	1	0	0	4	0
Knihovnictví	Typ instituce	národní knihovny	9	0	15	1	18	0
Knihovnictví	Typ instituce	neziskové organizace	1	2	3	1	0	1
Knihovnictví	Typ instituce	parlamentní knihovny	3	0	5	0	0	0
Knihovnictví	Typ instituce	školní knihovny	6	0	8	0	8	0

Knihovnictví	Typ instituce	teologické knihovny	2	0	0	0	1	0
Knihovnictví	Typ instituce	věžeňské knihovny	1	0	1	0	0	0
Knihovnictví	Typ instituce	základní knihovny	24	9	41	1	15	3
Knihovnictví	Typy informačních zdrojů	eknihy	6	1	2	0	2	0
Knihovnictví	Typy informačních zdrojů	audio knihy	1	1	0	0	0	0
Knihovnictví	Typy informačních zdrojů	audiovizuální díla	3	2	3	0	2	2
Knihovnictví	Typy informačních zdrojů	elektronické informační zdroje	10	0	4	0	1	1
Knihovnictví	Typy informačních zdrojů	grafické romány/komiksy	1	0	1	0	0	1
Knihovnictví	Typy informačních zdrojů	literatura pro děti	0	0	2	0	2	0
Knihovnictví	Typy informačních zdrojů	obrazový obsah	2	4	0	0	5	0
Knihovnictví	Typy informačních zdrojů	šedá literatura	2	0	0	1	0	0
Společnost	Legislativa	autorský zákon	1	0	2	1	0	0
Společnost	Legislativa	elektronický povinný výtisk	6	0	5	0	0	0
Společnost	Legislativa	legislativa	15	1	6	0	7	0
Společnost	Práce	pracovní trh	3	2	1	5	1	3
Společnost	Práce	praxe	3	1	1	1	0	0
Společnost	Práce	znalostní pracovníci	0	1	1	3	1	0
Společnost	Společenské problémy	aktivismus	0	6	0	0	0	3
Společnost	Společenské problémy	bezdomovci	0	0	2	0	0	0
Společnost	Společenské problémy	data a soukromí	0	1	0	0	1	4
Společnost	Společenské problémy	dezinformace	0	1	0	1	0	4
Společnost	Společenské problémy	digitální propast	1	4	3	1	1	0
Společnost	Společenské problémy	dobrovolnictví	0	1	0	0	2	0
Společnost	Společenské problémy	duševní zdraví	0	0	4	1	0	2
Společnost	Společenské problémy	genderová rovnost	4	0	1	1	4	0
Společnost	Společenské problémy	informační bariéry	0	0	1	1	0	1

Společnost	Společenské problémy	informační etika	1	5	2	2	2	7
Společnost	Společenské problémy	informační exploze	2	1	1	0	0	0
Společnost	Společenské problémy	inkluze	13	8	20	4	12	2
Společnost	Společenské problémy	LGBTQ	0	0	2	1	3	0
Společnost	Společenské problémy	lidé s postižením	3	2	11	0	2	1
Společnost	Společenské problémy	migrace obyvatel	12	3	1	2	4	3
Společnost	Společenské problémy	multikulturalismus	1	2	0	0	2	0
Společnost	Společenské problémy	národní menšiny	5	1	7	3	2	1
Společnost	Společenské problémy	senioři	2	2	2	1	0	0
Společnost	Společenské problémy	sexuální obtěžování	0	0	0	0	1	0
Společnost	Společenské problémy	udržitelnost	8	1	5	1	16	1
Společnost	Společenské problémy	venkovské oblasti	0	1	3	0	2	1
Společnost	Spolupráce	mezinárodní spolupráce	2	0	5	0	0	0
Společnost	Spolupráce	spolupráce	1	3	13	2	13	2
Společnost	Spolupráce	spolupráce knihoven	8	0	12	0	4	0
Společnost	Spolupráce	stakeholder analýza	1	0	0	2	0	0
Společnost	Spolupráce	týmová spolupráce	0	3	1	0	0	1
Společnost	Spolupráce	vědecká spolupráce	0	1	1	7	6	6
Společnost	Veřejná správa	eGovernment	8	3	5	4	2	2
Společnost	Veřejná správa	smart city	1	0	0	1	2	0
Společnost	Veřejná správa	veřejná bezpečnost	0	0	0	3	0	0
Společnost	Veřejná správa	veřejný prostor/urban planning	0	0	0	1	0	0
Společnost	Vzdělávání	celoživotní vzdělávání knihovníků	16	0	8	1	10	1
Společnost	Vzdělávání	děti a mládež	5	1	22	0	11	2
Společnost	Vzdělávání	digitální gramotnost	1	0	1	0	4	0
Společnost	Vzdělávání	e-learning	4	0	5	4	8	0
Společnost	Vzdělávání	gramotnost	2	0	2	0	0	0

Společnost	Vzdělávání	informační gramotnost	19	3	9	0	13	0
Společnost	Vzdělávání	mediální gramotnost	2	1	1	0	1	1
Společnost	Vzdělávání	počítačová gramotnost	6	4	4	1	2	0
Společnost	Vzdělávání	podpora čtenářství	9	1	11	0	6	1
Společnost	Vzdělávání	tvořivé psaní	1	0	1	0	1	0
Společnost	Vzdělávání	učící knihovník	9	0	4	0	3	0
Společnost	Vzdělávání	vzdělávání (obecně)	1	9	6	5	3	3

Příloha č. 2: Přehled použitých geografických kódů a jejich frekvencí

Kategorie (Region)	Kód (stát)	WLIC 11	iCon 11	WLIC 15	iCon 15	WLIC 19	iCon 19
Afrika	Afrika (obecně)	4	0	13	0	4	0
Afrika	Botswana	0	0	6	0	2	0
Afrika	Burkina Faso	0	0	2	0	0	0
Afrika	Egypt	1	0	1	0	0	0
Afrika	Ghana	2	0	1	0	1	0
Afrika	Jihoafrická republika	1	0	17	0	2	0
Afrika	Kamerun	0	0	3	0	0	0
Afrika	Kenya	0	0	4	0	1	0
Afrika	Lesotho	0	0	1	0	0	0
Afrika	Madagaskar	0	0	0	0	1	0
Afrika	Malawi	1	0	1	0	0	0
Afrika	Namibie	1	1	2	0	0	0
Afrika	Nigeria	1	0	12	1	7	0
Afrika	Rwanda	0	2	2	0	0	0
Afrika	Tanzánie	0	0	2	0	0	0
Afrika	Tunisko	0	0	1	0	0	0
Afrika	Uganda	2	0	3	0	1	0
Afrika	Zambia	0	0	1	0	0	0
Afrika	Zimbabwe	4	0	3	0	0	0
Asie	Asie (obecně)	0	0	1	0	1	0
Asie	Bangladeš	0	0	0	0	1	0
Asie	Blízký východ (obecně)	1	0	3	0	0	0
Asie	Čína	9	2	9	1	11	5
Asie	Filipíny	1	0	0	0	1	1
Asie	Indie	2	0	1	0	3	0
Asie	Indonésie	0	0	2	0	1	0
Asie	Írák	0	0	0	0	1	0
Asie	Írán	1	0	3	0	4	0
Asie	Israel	0	0	0	1	1	0

Asie	Japonsko	3	1	4	0	2	0
Asie	Jižní Korea	1	0	0	4	0	0
Asie	Katar	0	0	0	0	1	0
Asie	Lebanon	0	0	1	0	0	0
Asie	Malajsie	0	0	0	0	2	0
Asie	Nepál	1	0	0	0	0	0
Asie	Pakistán	0	0	0	0	1	0
Asie	Palestina	1	0	1	0	0	0
Asie	Singapur	1	0	6	0	3	1
Asie	Spojené arabské emiráty	0	0	1	0	0	0
Asie	Thajsko	2	2	0	0	1	0
Asie	Turecko	1	0	1	0	0	0
Asie	Vietnam	1	0	0	1	0	0
Evropa	Bulharsko	2	0	0	0	0	0
Evropa	Česká republika	0	0	2	0	0	0
Evropa	Chorvatsko	1	0	3	0	1	0
Evropa	Dánsko	3	0	0	0	0	1
Evropa	Estonsko	1	0	1	0	0	0
Evropa	Evropa (obecně/Evropská Unie)	2	0	1	0	1	0
Evropa	Finsko	5	0	7	2	3	0
Evropa	Francie	3	0	2	0	7	0
Evropa	Irsko	0	1	0	1	0	0
Evropa	Itálie	1	0	0	0	1	0
Evropa	Latvia	0	0	0	0	1	0
Evropa	Makedonie	0	0	1	0	0	0
Evropa	Moldava	0	0	1	0	0	0
Evropa	Německo	5	0	6	1	3	0
Evropa	Nizozemsko	1	0	2	0	0	0
Evropa	Norsko	2	0	3	0	1	0
Evropa	Portugalsko	1	0	1	0	1	0
Evropa	Rakousko	1	0	0	0	0	0
Evropa	Řecko	0	0	0	0	7	0
Evropa	Rumunsko	3	0	1	0	0	0
Evropa	Rusko	1	0	0	0	2	0
Evropa	Slovinsko	0	0	1	0	1	0
Evropa	Španělsko	0	0	1	1	3	0
Evropa	Srbsko	2	0	0	0	1	0
Evropa	Švédsko	4	0	4	1	1	0
Evropa	Švýcarsko	0	0	1	0	1	0
Evropa	Velká Británie	1	1	3	4	1	0
Latinská Amerika	Argentina	1	1	0	0	0	0
Latinská Amerika	Brazílie	2	0	6	0	1	0
Latinská Amerika	Chile	3	0	3	0	0	0

Latinská Amerika	Ekvádor	0	0	0	0	2	0
Latinská Amerika	Guatemala	1	0	0	0	0	0
Latinská Amerika	Jamajka	3	0	1	0	0	0
Latinská Amerika	Karibik	5	0	0	0	0	0
Latinská Amerika	Kolumbie	2	0	0	0	0	0
Latinská Amerika	Kuba	1	0	0	0	0	0
Latinská Amerika	Latinská amerika (obecně)	9	0	1	1	5	0
Latinská Amerika	Mexiko	3	1	0	0	0	0
Latinská Amerika	Peru	1	0	1	0	0	0
Latinská Amerika	Portoriko	4	0	0	0	0	0
Oceánie	Austrálie	6	0	8	0	5	2
Oceánie	Fidži	0	0	0	0	1	0
Oceánie	Nový Zéland	4	0	1	0	2	1
Oceánie	Šalamounovy ostrovy	0	0	1	0	0	0
Rozvojové státy	rozvojové státy (obecně)	5	4	3	0	1	0
Severní Amerika	Kanada	4	1	5	2	5	0
Severní Amerika	USA	31	10	13	25	22	19